

S'Esclop

Quadern cultural 44

Març - Abril 2009 / II època, any VIII

3,50 €

Sebastià Bennasar
Antoni Clapés
Antoni Joan Fuster
Carles Guinovart
Carles Hac Mor
Maria Rosa Llabrés
Mario Luzi,
Joan Tomàs Martínez
Bernat Munar
Vicent Pallarès
Joan Perelló
Ponç Pons
Bartomeu Ribes
Gabriela Seguí
Lluís Servera
Frédéric Tavernier
Àngel Terron
Maties Tugores
Pau Vadell
Ester Xargay
Antoni Xumet
Il·lustracions:
Tolo Bauzá
Benet Bohigas
Francesc Bonet
Joan
Tiki Phungula
Elena Porteros
Marina Luz Pozzebon
Benet Rossell
Gabriela Seguí
Pau Vadell
Jaume Vich
Magdalena Vidal
Ester Xargay

Gabriela Seguí: *Temptació cega*

(Tècnica mixta: un maletí de plàstic cobert de pa d'or i pintura acrílica, sobre dues teles de 45 x 55 cm, treballades amb pintura a l'oli, acrílic, aquarel·la i tela de vellut). Aquesta obra es va mostrar dins l'exposició col·lectiva titulada "Les temptacions de Sant Antoni", que es va realitzar en el Museu d'Art Contemporani de Mallorca Can Planes de Sa Pobla.

Temptació cega és una reflexió sobre la naturalesa de la temptació des d'un filtre femení. Ens tempta una força irreflexiva, cega, sorda, visceral. Un sentiment irremeiable s'apodera de l'ànima i la fa anar cega, cap al seu fi. *Ella*, seduïda pel fruit és víctima del desig, l'impuls cegador, que l'hipnotitza, l'eclipsa. La maleta "d'or" ens mostra la imatge intimista, fragmentada en dues parts "diptíc", que, com a llibre obert, ens enlluerna i ens tempta, al mateix temps a desvelar el rostre amagat d'Eva, símbol universal de la dona.

"Sento l'art com a forma d'expressar la pròpia existència, la figura femenina que persegueixo constantment no és si no un miratge de la meua ànima".

Gabriela Seguí

GABRIELA SEGUÍ AGUILÓ va néixer a Palma (1978); és llicenciada en Belles Arts per la Facultat de Barcelona, realitza estudis de Postgrau; així mateix, és professora de grau mitjà de violí pel Conservatori Superior de Música del Liceu (2000) i professora de Dibuix a Secundària d'ençà del 2001. En el camp de la pintura, ha obtingut nombrosos guardons: 1r. premi del IV Certamen de pintura jove Fundació Barceló (2004), 2n. premi del VII Certamen de pintura de la Casa de Castilla i León i del Concurs de pintura Vila Costitx, també fou la guanyadora del 1r. premi del concurs de cartells per a la Fira d'Abril 2008. Ha realitzat nombroses exposicions individuals i col·lectives participant en el Projecte Noves Presències del Consell Insular i diversos ajuntaments mallorquins han adquirit obra seva (Olimpiada d'Escacs Fundació Calvià 2004). El 2006, participa en la fira DE ARTE de Madrid, ACALE a Valladolid i en la Holland Art Fair. És violinista de l'orquestra Solistes de Mallorca.

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

Telèfons:

971 - 439209

971 - 693933

Fax: 971 - 734012

sesclop@hotmail.com

sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:

639 - 954223

Coberta:

Tolo Bauzá

Disseny:

Joan Fullana

Tractament d'imatges:

Iñaki Macià

Impressió:

Loracar SL

Dipòsit legal:

PM - 2551-2003

ISSN 1697-7300

Març - Abril 2009

S'Esclop

Índex

10è aniversari
S'Esclop
Quadern cultural
23 abril, 1999-2009

SEBASTIÀ	BENNASAR	14
ANTONI	CLAPÈS	9
ANTONI JOAN	FUSTER	23
CARLES	GUINOVART	30 i 31
CARLES	HAC MOR	36
MARIA ROSA	LLABRÈS	16 - 19
MARIO	LUZI	25
JOAN TOMÀS	MARTÍNEZ	29
BERNAT	MUNAR	22
VICENT	PALLARÈS	28
JOAN	PERELLÓ	6
PONÇ	PONS	4
BARTOMEU	RIBES	20 i 21
GABRIELA	SEGUÍ	2
LLUÍS	SERVERA	24 i 25
FRÉDÉRIC	TAVERNIER	26
ÀNGEL	TERRON	32
MATIES	TUGORES	26
PAU	VADELL	10 - 13
ESTER	XARGAY	38 i 39
ANTONI	XUMET	34 i 35

Il·lustracions

TOLO	BAUZÀ	1 i 40
BENET	BOHIGAS	15 i 32
FRANCESC	BONET	24
	JOAN	18, 21, 22 i 23
TIKI	PHUNGULA	27
ELENA	PORTEROS	38
MARINA LUZ	POZZEBON	29
BENET	ROSSELL	9 i 12
GABRIELA	SEGUÍ	2
PAU	VADELL	11 i 13
JAUME	VICH	28
MAGDALENA	VIDAL	5, 31 i 35
ESTER	XARGAY	37 i 39

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors. *S'Esclop, Associació cultural* no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

A LA POESIA

Des d'una illa de mots,
entre ullastres i llibres,
mentre sent escoltant
la bellesa del vent
que escriure és respirar,
comprendre, fer l'amor
i l'art ens humanitza,
t'ho diré passional:
t'estim i sense tu
res tindria emoció
ni seria tan cert
açò que en diuen viure.

Amb les llengües del cor
i tinta com el mar
generós de les illes,
sembram versos per fer
florir lliures i oberts
al sagrat cos del món
sentit i veritat.

Més que d'on hem nascut
som del lloc que estimam
i lectors agraïts
que tenim el que dam
feim diversos un sol
gran poema on no hi ha
més pàtria que la vida.

PONC PONS

Sumaj Arawi

Chaymanta uj tishqu rimaycuna
paycuna aeeborchina k'i quinias
malpichu uyurini k'acha wayrata
kgeeligenaka tamay pakigan
yachana minakuyta ruana
artipi runajina ruwawanchej
nipuskayk'i chausituta
munakuki g'arwanqa mana
kang'achu kusikuy
nillata kang'anchu sumaj kausay

G'alochejweng songorchejmanta
k'onchu jatun yaqu jina
sumaj runa tishqipi
tarpunchej verosota ruanapaj
Tikarimnapaj saqsa kicharajaj
Pachamama songempi mana illukakusa

Astawan munayku llajtata
Sichus munaspa g'anika,
mana llajtata maypichus wachawasgank
gkelgeres suma jamungko
capuwayku g'opunaykupa jina
ruwasaycu uj jatun arawta
maypichus mana canchu astawan suyo
Kausanapaj

Pong Pons
Yalliahiy can Juan Carlos Guzmán Medina

Poeziei

Dintr-o insulă de cuvinte,
dintre măslini și cărți,
în timp ce ascult
frumusețea vântului,
să scrii totuși - i cu să respiri
să înțelegi dragoste e să faci
arta mai oameni ne face,
am să-ți spun pătimas:
te iubesc, fără tine
nimic nu ar tulbura
nici n-ar fi sigur
ce numim a trăi.

În toate limbile inimii
cu cerneală ca marea
generoasă din insule
semănăm versuri,
pe trupul sacru al lumii
libere, limpezi, să înflorească
sent. adevăr.

Nu de unde am fost zămisliti,
de unde iubim suntem
și, recunoscători cititorii,
ne e avuția ce dăruim,
toți altfel, noi facem
un singur mare poem
cu singură patrie viată.

Ponç Pons
Traducere de Iana Bălănuș Matei

Diganne ñopendika

Länguiriõ Island digänne
Nallo bukkiniõ hondi, na laakindi paayi,
Dona terinka naakati guilei
Kilye libe
Naasa aaro naa terinka,
Nalukkini terenki naann buggon, aaro kannye
Hibe diringira lisiõ dine,
Hibe laangalai aarpac lendi seri seri.
Laxana ubbe hibe, hibe ngaje taa laanguinka
Hibe tauglita taa hoohu su suda
Hibe gaayi li toomu ya
I ga hibe gon no hile.

Anpax gile nehondi
Aati inga digane degeonu hoo angana haane i
pinturo
Angue blira gara guindeng kite island
Dilga nebe juwanga aatine
Ho aanago hibe ga tline naa leemu
Ho yurki insharu duna gedde

Hibbe gaago nga saare noluube
Maa hibbe il ngalayi ngeonga
Iowa haaralamo il tugaana
Igaara haguile bee kiita laa kiine soorana
Oorafa maa kiye nga guile
Hoo gaana hubbeyl hibbe gaamafaa doona yendi
Hoo aalayi teenga aandebe nga buuru.

Ponç Pons
Hibbe gaara ke digane saxxa astouko Lahamli
Toute

Till poesin

Från en ö av ord,
mellan olivträd och böcker,
medan jag lyssnar till vindens skärphet
känner jag att skriva är att andas,
att förstå, att älska
och korsten förmänskligar oss,
jag vill säga det med passion:
jag älskar dig och utan dig
skulle det inte finnas lidelse
och det där som kallas för att leva
skulle inte vara så verkligt.

Med hjärtars tungor
och med ett bläck
likt damas generösa hav,
står vi verser i världens heliga kropp
för att skörda fri och otvungen
sanning och meningsfullhet.

Mer än från vi föddes
är vi från vi älskar
och tacksamma läsare
som har det vi ger
förverkligar vi mångfaldiga
en enda stor dikt
där det inte finns annat fosterland än
helt själv.

Pong Pons

El dia 21 de març va ser proclamada per la UNESCO Dia Mundial de la poesia. Per festejar-lo, el poeta menorquí Ponç Pons ha escrit el poema "A la poesia", que us oferim en la seva versió original i en vint llengües més, les altres oficials a Catalunya i algunes d'escolliades entre les que parden els nous ciutadans del país.

Poeta i narrador que ha conreat també la literatura per a infants i joves, ha traduït poesia italiana i portuguesa i ha obtingut diversos premis entre els quals destaca el Premi "Serra d'Or" de la Crítica i "Carles Ribes" i el de la Crítica de poesia catalana. Poeta de gran força creativa, amb el concepte d'escriure-ha donat cos a una manera de mirar la realitat i entendre la creació literària.

Gràcies a aquest poema i amb el pretext de celebrar el Dia Mundial de la Poesia, esperem compartir amb vosaltres el desig que la bellesa de les paraules faci de pont entre els pobles i les cultures.

Ang Tula

Mula sa isla ng mga salita
Sa gitna ng mga pampang kahoy at
mga aklat
Habang pinakikilingan ko
Ang masamang itip ng hangin
Ang pagulat ay kapapahinghan
Ang umunawa, ang magmamahal
At ang sining ay nagpapamagang tao
Sasabihin ko sayo ng buong puso
Mahal kita at kung wala ka
Walang sayayang ang mga bagay
At hindi magiging totoo
Ang tinatawag nilang buhay.

Ang mga wikang mula sa puso
At kulay na tulad ng dagat
Ang mayaman na isla
Maghahati tayo ng mga talata
Na malayang mamumuklak at bukas
Para sa kabanalan ng mundong
Makabuhay at makatutuhan

Higit sa lugar nating sinilangan
Mula tayo sa lugar na ating mahal
Ang mga nagpapahalaga
Ay nasa sa atin ang ating ibimbaga
Gawin nating kakaiba
Ang isang tulang dakila
Kung saan walang pahahalagahan
Walang higit na bayam kundi ang buhay

Ponç Pons
Iniciador de Marfies Alameda

До поезії

З острову снів
поміж джмук олив та книжок,
поки сиджу слухачкою
красу вітру
що питати ще дихати,
розуміти, хохотати і
теоретизувати над роботою люддянішми,
пристрастно сказати бачу
когось я без тебе
і навіть мені мало б вийти
ні було б так зрозуміло
це називають жити.

Мовами серця
й чорнилами як море
щире на острові,
сидю віршамі аби
випітнувати відкриті й вілні
і тілі саваному світу
права і почуття.

Більше ніж звідти де народились,
ми є звідтам що любимо
і вдячні читачі,
що маємо те що даємо
утворюємо поодинокі велику
єдину поезію де немає
іншої батьківщини аніж життя.

Ponç Ponç
Переклаз Аналіс Антонеску

Ci Taalif

jelle ko ai ch abun ni baat,
 i diggante xool ai teere,
 and ai degg ai deglu
 taaru gellaw li
 taax dal ba mbind mooy nooyi,
 mooy xam, mooy tiy
 te aada daf ni delf nit,
 ma wax la ko taaggale saagor
 bégge la bu dul yaw
 dara du daw yaw
 dara du ni Degge
 ni oow dunde
 Ak lakkol
 di flupp ni geej
 mbam bu laan ak dun yi,
 di jai baati taallif nigr mu
 minni moos ba boop ak ubbe ku
 yaar bu telle bu aduna
 Njariin ak deggu.
 Epp fa juddoo
 Bokk i gox bi nu sope
 njangaax toeri yi di géirém
 nu mu aami li nu joxe
 di wurtel bea jani
 taallif bu magf teem fu aamarul
 Reew bu dul dund.

Pong Pong
Abdus Salam Salam Teknik

A la poesia

Des d'una illa de mots,
entre uil·lastres i llibres,
mentre sent escoltant
la bellesa del vent
que escriure és respirar,
comprendre, fer l'amor
i l'art ens humanitza,
t'ho diré passional:
l'instint i sense tu
res tindrà emoció
ni seria tan cert
aquí com en altres llocs.

Amb les llengües del cor
i tinta com el mar
genero de les illes,
sembram versos per fer
florir llibres i oberts
al sagrat cos del món
sentit i veritat.

Més que d'un hom nascut
som del lloc que estimem
i lectors agraits
que tenim el que dam-
feim diversos un sol
gran poema on no hi ha
més pàtria que la vida.

Four Points

La Institució de les Lletres Catalanes i la UNESCO li van demanar un poema original i inèdit per celebrar el «Dia de la Poesia», que es celebra el 21 de març, i Ponç Pons va escriure a posta *A la Poesia*, que és una declaració d'amor i de principis. L'han traduït a vint llengües i n'han editat un opuscle commemoratiu, fent-ne un tiratge de 20.000 exemplars.

A recer, amagat

arrabassant fulls de calendari
reconeixent-me amb un cert gust
de ginebra i saxos
reivindicant una certa manera
d'anar a jeure
amb gotes de jazz
i sensacions de pell a la pell
rellegint aquells poemes
que mai vaig saber llegir de jove
quan tot semblava tan fàcil de beure.
A recer, amagat
m'escolt una mica insolent
amb un cert cansament a les parpelles
com qui ja passa de recrear
el tast dels anys o els colors
de cada un dels crepuscles
que es tenyeixen calcant la fosca.
A recer, amagat
bec por de ricí
com els presoners
i me bec a mi mateix,
me consumesc
ebri de por i tristor.
El jo poètic, li diuen.

La poesia és el tatuatge

de la pols a la pell
Una lectura, una cita, un gest
Un dubte formal, un dubte cru
Cruel com el calendari d'Eliot
Una lliçó d'estètica
Paraules per fascinar, deia Benn
Un paisatge despullant-se
Un alè sense escrúpols
La metàfora
La imatge
La vanitat

Me despull prescindint dels mapes,

alenant lentament els crepuscles de setembre.
El sol es pon ofès per l'altre horitzó,
el de les grues arrencades sense escrúpols.
Hi ha ferides que no curen.
Un escarràs a les ungles de la memòria.
Una mà que grata en terra.
La por en una grapada de pols.
A dalt, un nigul insensat, a la deriva.
He badallat un alè sense retòrica.

Joan Perelló (del poemari *A recer*)

La poesia, potser ja ho he escrit,

és una grapada de pols,
a la manera d'Eliot
com una medecina per a la pell.
Mir cap alluny on el mar pot no aparèixer
fos dins un alè de calima,
com un camp sec
sense la llàgrima de la pluja,
com un escar esbucat (un crim),
com les pedres d'un camí sense sortida.
La poesia és el fragment
d'una pell que no es deixa estimar,
uns llavis estremits per la sal,
una ditada de pols en obrir un llibre,
una teranyina. La borra a l'ombra.
Mir cap alluny
i sé que no tot és poesia.

M'ha baldat el silenci

mirant aquests llums del far
que enlluernen els niguls negres
engrunant la lluna.
Els llums de la llunyania no són rutina.
Defineixen l'infinit,
o qui sap si una vella estètica.
Barataria aquest silenci
per una cançó francesa
i m'ompliria la nostàlgia d'opi.

Joan Perelló
A recer

La rosa encofrada edicions **S** del salobre

En coedició amb Institut d'Estudis Balearics,
Edicions del Salobre SL, Port de Pollença (Mallorca)
1ª edició gener 2009 - info@edicionsdelsalobre.com

fmés
Informació
971 723 299

OCB.CAT

OBRA CULTURAL BALEAR
LLENGUACULTURAPAÍS

Joan & Pedro

ES TALLER

*CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA*

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a

AUTORENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

Llibreria especialitzada
en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

*Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca*

Pàrquing a 50 metres

ANTONI CLAPÉS

8

Llarg, el viatge, (sempre) llarg.
Arraulit a l'obaga
el bosc:
pedra renegrida
pissarra de color dels segles

Antoni Clapés

BENET ROSSELL

Antoni Clapés i Benet Rossell han col·laborat
d'ença de fa prop de vint anys en diversos
projectes literaris i artístics

Il·lustració de **Benet Rossell** per a *Un sol punt*

UN SOL PUNT

BENET ROSSELL — ANTONI CLAPÉS

El taller de poesia

1ª edició: Vic, gener 2009
Cafè Central & Emboscall
Amb il·lustracions de
Benet Rossell i el pròleg titulat
Punt de fuga de Carles Camps Mundó
www.emboscall.com

Antoni Clapés / L'entrevista

Poeta i animal de la cultura. Antoni Clapés (Sabadell 1948) és una persona que ha treballat molt pels altres. És conegut i molt respectat dins els circuits culturals del Principat, deu ser perquè fa bé la feina altruista que fa. Li devem importants edicions de poesia que s'han publicat a l'editorial Cafè Central, que ara fa vint anys va crear juntament amb Víctor Sunyol. Acaben de treure al carrer una important antologia de Jordi Domènech i han celebrat, amb aquest, la publicació número cinquanta de la col·lecció «Jardins de Samarcanda». Amb catorze llibres de poesia a les seves espatlles i tants d'altres d'interdisciplinaris i de traduccions, Antoni Clapés viu la cultura tranquil·lament, com aquell heroi incansable de la llibertat. Són la reflexió i la profunditat de la poesia les que el porten pel camí de la bogeria.

-Poeta o assagista?

Poeta. La poesia inclou la reflexió sobre la poesia, la poesia ha de parlar de la poesia. Si poesia i reflexió van junts, difícilment puc destriar-ho. El gènere literari de l'assaig en si no el practico.

-I té a veure amb la "poesia de la profunditat"?

Crec que hi ha un camí, un camí poètic, d'anada i tornada. Hi ha una part de pràctica poètica i una altra de reflexió poètica. M'interessa la poesia que expressa pensament, que intenta expressar-lo d'una manera poètica. Ara estava pensant amb Maria Zambrano; ella diria *razón poética* - corpus del seu pensament -, és reflexionar sobre els problemes i metafísics i ontològics, però expressant-ho d'una manera que trenca la tota aproximació lògica.

-Hi ha un altre tipus de poesia, la poesia dels límits, que va ser objecte d'un cicle de conferències on participàveu - juntament amb Víctor Sunyol - en l'organització. Què és la poesia dels límits?

És una poesia que, com diu el nom, se situa al límit d'allò que és poetitzar, i que entenem com un llenguatge i una manera d'expressar-se diferent a la lògica; per altra part, hi ha la poesia al límit fent referència a la investigació del llenguatge. No és el camp en què jo em moc, però

tenim autors ben propers que sí que fan aquest tipus de poesia: Carles Hac Mor, Víctor Sunyol... portant el llenguatge poètic al límit de l'expressió del llenguatge. En el meu cas, el límit no seria tant en la llengua, seria un límit de la raó poètica.

-Seria més propera a les influències de la poesia germànica?

Sí, segurament m'ha influït molt Rilke -i, en conseqüència, Joan Vinyoli -, Hölderlin, Heidegger i la seva reflexió sobre el llenguatge, així com Maria Zambrano i Simone Weil, per exemple. Gent que ha reflexionat sobre la poesia i que troben que hi ha un nexa d'unió entre la poesia i la filosofia. O bé que la poesia és una forma del *dir* la filosofia

-Treballes en la indústria informàtica i dediques moltes hores a la tecnologia. Creus que aquestes eines ajuden a la difusió de la poesia? Són útils?

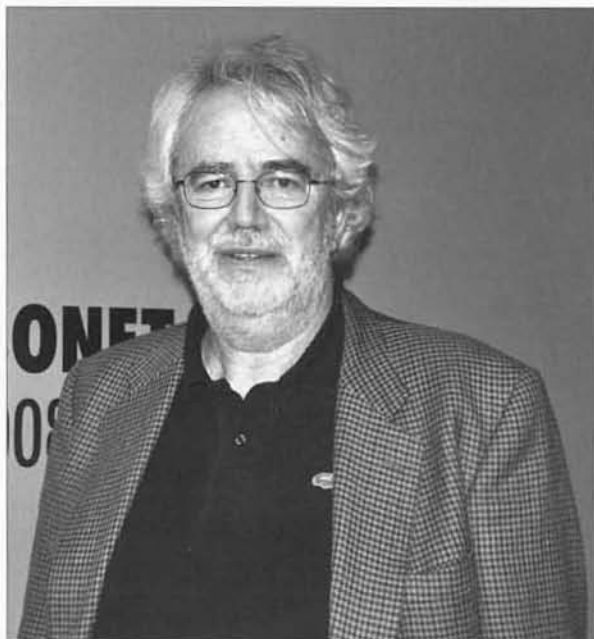
Em va fer molta pena assistir a una taula rodona on s'havia de parlar de noves formes de llenguatge.

Algunes intervencions parlaven dels *blogs* com si fossin en ells mateixos una manera diferent d'escriure. Jo crec que no. La xarxa, com a mitjà de difusió, és una cosa fantàstica que permet enllaços, l'hipertext i moltes altres opcions, però la gent continua fent els *blogs* d'una manera convencional, com s'escriuen fa cinquanta anys diaris

a ploma en un quadern. Una altra cosa és la gent que està treballant en la utilització de la informàtica per generar noves maneres d'escriure. N'és un exemple aquest grup de la UOC que es diu *Hermeneia*; allà s'utilitzen els recursos informàtics i tecnològics al servei de la creació poètica. No són subsidiaris, sinó que s'utilitzen per crear.

Hermeneia és diferent del que seria la difusió de textos per Internet. Precisament Cafè Central, l'editorial de la que ara parlarem, neix d'un McIntosh i d'una impressora làser que van portar a la empresa on treballava ara fa vint anys. De seguida, em vaig adonar que aquell equipament nou -per les possibilitats de poder canviar el cos de la lletra, les tipografies, la maquetació, etc...- donava molt de joc. Tot d'una, vaig veure que allò no només em serviria per a la feina, sinó que també em permetia crear les primeres *plaquettes*; això era l'any 1989, que, en el seu moment, i durant uns anys, van tenir una certa importància fins que arribà l'explosió de l'edició dels anys 90. La informàtica, des d'un punt de vista de la difusió com de les possibilitats d'imprimir paper ràpidament, com la pròpia xarxa com a mitjà de difusió, no és tant interessant com el que dèiem abans sobre la tecnologia al servei de generar una nova manera de fer i crear.

-Creus que hi ha una saturació de blogs i blogs en català? És una

“M’avorreixen tremendament la superficialitat i l’anècdota. Potser és en aquestes circumstàncies que m’has vist mut”

manera útil d’estendre la llengua?

La veritat és que tinc molt poc temps per seguir *blogs*. A la feina em passo el dia mirant la pantalla i després intento descansar una mica.

Tothom sembla tenir el seu propi *blog*, i em sembla molt bé, però no és abastable per a ningú. És com entrar a la Biblioteca de Catalunya i veure tants llibres i no saber per quin començar. És una manera bona i ràpida de difusió i de localització i de crear una xarxa temàtica interessant.

-T’han traduït a molts idiomes i tu mateix tradueixes de l’italià i del francès. On creus que ens trobam nosaltres? És una bona manera de donar a conèixer una llengua malmenada com la nostra?

En un lloc com aquest, amb la situació lingüística que tenim, la traducció és molt important. A la col·lecció de poesia de *Cafè Central* hem publicat cinquanta

titols i la meitat són traduccions contemporànies. Hem de saber què es fa fora per anar renovant-nos. És important conèixer què es fa fora amb traduccions d’altres llengües al català, però també és important a l’inrevés, traduir del català a altres llengües i més important és editar-ho, tasca complicada i difícil. L’ILC i la IRL intenten fer coses, però jo crec que es fa poc. Del domini lingüístic anglès, només un tres per cent de la seva producció és traducció. Quasi tot és producció directament en anglès. D’aquest tres per cent, si descomptes la

traducció dels clàssics i de les novel·les més comercials, és molt difícil entrar dins aquest joc, i més en poesia.

Segurament entrar dins l’esfera alemanya, francesa o la italiana no és tant difícil, sempre han tengut més permeabilitat. Un exemple perfecte és el llibre que heu tret vosaltres - fent referència a *Pedra foguera, antologia de poesia jove dels Països Catalans* -. Aquest és un llibre que s’hauria de traduir. És una antologia, amb molts pocs poemes de cadascun, de molta gent, però això seria bo que es traduís al francès, a l’italià, a l’alemany, a l’anglès, i a les llengües més properes i conegudes. Almenys per donar a conèixer allò més nou que s’està fent. Aquesta és la mena de coses que les institucions haurien de potenciar, pagant bones traduccions i posant-se d’acord amb editorials estrangeres perquè ho editin. No és un llibre traduït fora de col·lecció, que sempre queda estrany dins la llibreria; sinó introduir dins el circuit del país aquestes

obres traduïdes dins col·leccions ja existents, que circulin amb normalitat. Tot és voluntat política i la poesia voluntaritzada poc.

-Quina creus que és la millor manera de traduir? S’ha de respectar la literalitat o s’ha de polir la forma per fer-ne una lectura planera? Ja sé que ets traductor de l’italià, ara estava pensant, per exemple, amb la traducció que es va publicar de Dino Campana paral·lelament en dues editorials de les Illes, traduccions molt diferents una de l’altra.

Cadascú té la seva pròpia versió i visió de les coses. Jo crec que no es pot fer una teorització general sobre la traducció de la poesia. Hi ha poesia molt directa, “de l’experiència”, que no comporta greus problemes pel traductor, el problema es planteja quan el poema, en la llengua original, comporta qüestions lingüístiques i estilístiques complicades. És el cas, per exemple, de passar un sonet del català a l’alemany, dues llengües molt diferents; intentar mantenir el ritme i la rima en la llengua d’arribada és molt difícil. I sempre s’hi perd, especialment, sentit.

El traductor de poesia, de fet, és qualcú que rescric el poema, que se’l fa seu i el plasma en la seva llengua pròpia, òbviament, sense desvirtuar-ne ni el sentit del poema ni els valors essencials.

En el cas que em dius de Dino Campana, ja és mala ombra que un autor tant marginal, en el sentit més autèntic de la paraula, surti per duplicat en dues editorials de Mallorca. És una mica rocambolesc. Crec que d’elles n’hi ha una molt a la vora de l’esperit de Dino Campana i una altra que se’n va per les branques, una recreació que no se situa gaire en la línia de l’esperit del poeta italià.

-Parla’ns més extensament de Cafè Central.

És un invent de fa vint anys. Vàrem començar publicant *plaquettes* molt modestes. Això era a finals dels vuitanta, principis dels noranta. Crec que, en aquell moment, va tenir un cert impacte.

Arrossegàvem molta gent, fèiem molts d'actes en un moment que no era freqüent. Llavors passàrem al llibre. En conjunt, en aquests anys, hem fet prop de tres-centes edicions deferents i, aproximadament, cinc-cents actes. Hi ha hagut una gran activitat; per a mi, fer Cafè Central, ha significat també una manera de *fer* poesia. És pràctica i reflexió i també és *fer*; - *poiesis* - 'fer'; aquesta pràctica de fer les *plaquettes* manualment a casa, ho continuo practicant. Ara hi ha molta més competència, en el bon sentit de la paraula, i fem menys actes públics. Potser també perquè el temps d'això també ha passat. Ara traurem de cop deu *plaquettes* noves. Encara hi ha el romanticisme de voler fer aquestes publicacions i ens agrada. És un banc de proves on, juntament amb Víctor Sunyol, hem publicat gent que començava i gent ja consolidada, donant-los-li un tracte igual, perquè això ens semblava una acció molt democràtica. En aquest projecte hi ha hagut un esforç personal important. Això sí, mai no hem demanat un duro a ningú.

-Acabau de treure al carrer el número cinquanta de la col·lecció de «Jardins de Samarcanda» i crec que «Obra poètica (1971-2002)» de Jordi Domènech és un llibre molt estimat i esperat per vosaltres.

Jordi Domènech, és el número cinquanta de la col·lecció.

Segurament qualcú, -d'aquí uns dies, mesos o anys-, descobrirà Domènech i esdevindrà un poeta de culte. Evidentment, mai no serà una poesia de lectura escolar, cosa que em sembla molt malament, tenint en compte que a l'escola sempre recomanen poesia malalta.

Crec que és una poesia que s'inscriu dins la tradició de la gran poesia europea. Va ser una aposta per un amic personal. Era una persona d'una gran lucidesa, d'olfacte intel·lectual... En aquesta antologia de quatre-centes pàgines, no hi ha molt volum pels seixanta-dos anys de vida, però sí que hi ha una coherència contínua des del primer fins el darrer poema. És un edifici que es construeix a poc a poc, on totes les peces encaixen perfectament, amb una visió molt personal del món i de les relacions de les persones. És una poesia que està molt creuada per l'erotisme i la política.

-Els últims llibres porten il·lustracions de Benet Rossell i, durant l'etapa de Sabadell vas participar activament amb la creació de «Sala Tres». Quin tipus de relació tens amb la pintura?

Mon pare havia estat escultor de jove. Llavors va tenir quatre fills i va haver de treballar. El seu contacte amb el món artístic féu que a casa meva sempre hi hagués tertúlia d'artistes i literats. Vivint a Sabadell, vaig viure molt de prop tot el moviment de l'informalisme El Gallot. Amb Jordi Domènech, el 1971, vam crear «Sala Tres», coincidint amb el moment d'embranchada de l'art conceptual. Nosaltres, sense adonar-nos, hi vam estar bastant ficats. No te n'adones fins que, un temps després, ho mires amb perspectiva.

La meva relació amb Benet Rossell és molt antiga. És el que podríem dir un artista total. Ha fet pintura, escultura, vídeo, vídeo sense ser vídeo, instal·lacions... Amb ell, he fet algunes edicions, pintura i poesia, una manera per fer aflorar dos llenguatges diferents.

-Creus en les interdisciplines de l'art?

Això ja és una idea del segle XIX. Ajudar totes les arts, la creació expressada en formes o expressions molt diferents. Existeix aquest intent totalitzador; jo no m'ho he plantejat mai. Gaudí o el modernisme varen intentar dur endavant aquesta idea.

Domènech i Muntaner, al Palau de la Música, va intentar integrar totes les arts, fins i tot les menors. Forjats, pintura, ceràmica, tapissos dins un espai monumental de l'arquitectura destinat a la música. Jo crec que es va fer una mica pensant amb aquesta idea.

La nova tecnologia també ha acostat més aquestes realitats. En la producció artística actual, hi ha un moment en que no saps què és; per exemple, no saps a què correspon allò que actualment es diuen instal·lacions, no saps ben bé si és només concepte o si és escultura o so. De vegades és difícil establir els límits de cada peça.

-Oraltat de la poesia?

La meua poesia és per ser llegida en paper, tranquil·lament. Jo he fet lectures en públic dels meus poemes, però de vegades és difícil. Una vegada em va tocar recitar amb l'Enric Casasses. La seva

ANTONI CLAPÈS (2009)

sonoritat i el seu ritme van escalfar molt l'ambient i després em va tocar recitar a mi, i, naturalment, no vaig arribar enlloc.

-Com a editor, com veus el panorama actual? La poesia segueix essent la despulla última de les editorials? A què creus que es deu l'embranchada poètica de les editorials de Mallorca?

El boom de les editorials mallorquines m'admira. La poesia s'ha descentralitzat, està en mans d'editorials petites o quasi inexistents; i quasi totes fora de Barcelona. Mallorca, Girona, Vic, Lleida, Berga... Les grans editorials de Barcelona han acabat sucumbint al capital. Prefereixen publicar novel·les del Paul Auster, i les col·leccions, que eren col·leccions importants, com l'*Escorpió* o l'*Ossa*

Menor són difuntes.

El futur de la poesia està en les edicions independents, per tant, genial l'esforç que es fa a Mallorca, a El Gall, el Salobre, en Edit. Lleonard Muntaner, Documenta Balear... No saps ben bé com funcionen, però funcionen. Són projectes personals d'unes persones boges que decideixen tirar endavant amb això. Per ser poeta ja s'ha d'estar boig i per editar poesia encara una mica més.

-No he vist massa premis al teu currículum

Ara mateix sóc jurat de dos o tres premis literaris. He actuat amb justícia però moltes vegades el premi no premia el millor. Per posar-te un exemple, el premi «Carles Riba» de 1959, hi va haver dos llibres finalistes *Intento el poema* de Josep Maria Andreu i *Da nukes pueris* de Gabriel Ferrater. Va guanyar J. M. Andreu, i em sembla que ja està tot dit!. Aquestes coses poden passar i, per això, intento no presentar-me. Sí que vaig guanyar una vegada el «Ciutat de Palma», el 1988, amb *Crepuscle de mots*, però normalment no em presento a cap. A més crec que n'hi ha una inflació i eliminen el prestigi i la solvència. S'ha perdut la credibilitat dels premis, han fet molt de mal. Tot acaba

pervertint-se. Abans servien per destacar obres interessants. Ara mateix els llibres guanyadors del premi «Carles Riba» no és que siguin dolents, és que són lamentables; tot i que suposadament és el premi més prestigiós i du un nom, Carles Riba, que ha sigut el poeta més important d'aquest segle en aquest país.

-Tornarà la poesia al seu lloc d'excel·lència?

De poesia se n'ha fet i se'n seguirà fent. De tant en tant sortiran obres de molt de pes. Al llarg dels segles han anat trobant-se les grans figures. Sense pressa, cadascú ha de treballar la seva obra a la seva manera, intentant ser coherent i intentant millorar. El temps és el gran crític. Els que ara surten al diari i guanyen premis i fan i desfan potser no els recordarà ningú. El que queda és l'obra.

-Tens cap llibre a punt de sortir? Algun projecte imminent?

Ara sortirà un llibre a Meteora que es dirà *La llum i el no-res*. Segurament sortirà l'estiu o pel setembre. És un llibre del que estic molt content i en el que he treballat molt. No passarà absolutament res, però tindrà alguns bons lectors.

El Raval de Barcelona, març '09

Text inèdit i fotografies de
Pau Vadell i Vallbona

HUMICLIMA

AIRE ACONDICIONADO

www.humiclimate.com

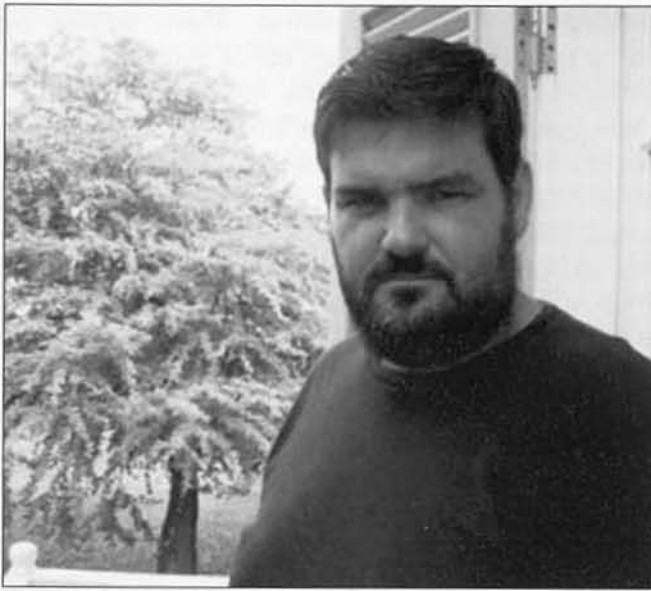

ISO 14001

ISO 9001

MALLORCA · MENORCA · IBIZA · BARCELONA · MADRID · JEREZ DE LA FRONTERA · MÁLAGA · LANZAROTE
LAS PALMAS DE GRAN CANARIA · STA. CRUZ DE TENERIFE · FUERTEVENTURA · REP. DOMINICANA · MÉXICO · JAMAICA

Sebastià Bennassar (2009)

SEBASTIÀ BENNÀSSAR I LLOBERA (Palma 1976). Com a periodista, al llarg d'onze anys, va treballar al «Balears» i al «Diari de Balears» (Db). És crític del suplement literari *L'Espira* del Db i, ocasionalment, ha col·laborat amb *S'Esclop*. A l'actualitat, estudia Humanitats a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona.

Poesia: *Passaport de sang* (Centre Cultural Capaltard, 1998); *Breu blues* de València (El Gall Editor, 2007).

Narrativa: *A la sabana no hi ha temps per a la compassió* (Inrevés, 2002); *El dia de l'alliberament* (Documenta, 2006); *Els blaus de l'horitzó* -Premi Pollença de Novel·la 2005- (El Gall Editor, 2006); *L'Estret de Torres* -Premi Hiperbòlic de Narrativa 2005- (Hiperdimensional, 2006); *Connie Island* -XXVII Premi de Narrativa Curta "25 d'abril" Vila de Benissa 2007- (Viena Editors, 2007); **Novel·la negra:** *El botxí de la ciutat de Mallorca* (Lleonard Muntaner, 2000); *Cartes que no lliguen* (Hiperdimensional, 2005) i *Jo no t'espere* (El Gall Editor, 2008).

FINAL SIMBIÒTIC AMB MESTRE

A la Isabel Olid.

Que la ciudad les pertenezca un día
Gil de Biedma

A la plaça del Pi ens escup
 el rètol en anglès vulgaritzant
 que anuncia que la Xicra,
 una de les millors xocolates de Barcelona, *Barcelona ja no és bona*
 s'ha convertit en un lloc fastigós
 de misèria moral i decadència
 i cerveses mal servides
 per cambreres que mai no seran tan guapes
 com aquella al·lota
 que fintava taules amb tall de jonc
 i moviments de peus *en els mesos d'aquella primavera* dignes d'esgrimista francès
 i que mai no vessava *més d'una vegada* ni una gota de xocolata
 fora de lloc. *Aleshores, els dos eren molt joves.*

Sobre les taules, *la capota del cotxe esquitxada de sol*, de marbre
 que avançava *tal volta a Miramar*; arribant als jardins, el temps futur,
 hi havia llibres i les converses, i la música,
 el present *fonent-se amb la remor dels pneumàtics*.
 I promeses i besades *només per un instant* mai no fetes
 i riallades
 i tal volta la promesa d'un futur
 que ara és *bell com una màquina de guerra*
 sempre ho havíem sabut però ens negàvem a assumir-ho
 un joc de franquícies
 que ens roben la ciutat i les esperances.

Sebastià Bennassar

Del poemari inèdit *El sentit de les llambordes*

Alguns dels participants de PALMA POEMÀTICA: Cèlia Riba, Àngel Terron, Joan Alegret, Maties Tugores, Jaume Pomar, Joan Fullana, Pep Lladó i Emili Sánchez-Rubio (d'esquerra a dreta) Fotografia de **Benet Bohigas**

El 14 de gener, es realitzà **PALMA POEMÀTICA**, recital en homenatge a la ciutat de Palma; tengué lloc en «Es Pinzell» de Ciutat. En l'edició d'enguany, la primera, Joan Alegret recità Jaume Vidal Alcover; Alicia Beltran recità Pere Perelló i Nomdedéu; Joan Fullana a Rafel Jaume; Jaume Pomar recità alguns dels seus propis poemes, mentre que Pep Lladó recità a Jaume C. Pons Alorda; Emili Sánchez-Rubio recità a Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Cèlia Riba a Cèlia Vinyes i, en nom d'Antònia Vicens, així mateix, en llegí de Josep Maria Llompart; Àngel Terron recità alguns poemes seus i Maties Tugores en recità de Miquel dels Sants Oliver. Alguns altres com Antoni Artigues, Vicenç Calonge, Francesc Lladó, Joan Perelló i Jaume Vidal Forteza, que s'adheriren a l'acte i que, per motius diversos, no pogueren assistir-hi, havien de recitar, respectivament, a Emili Sánchez, Bartomeu Fiol, Miquel Ferrà, José Carlos Llop i Miquel López Crespí. Es pretén que aquestencontre poètic, en què es retrà l'loança a Palma, sent-ne la principal protagonista, tenguí continuïtat en els anys per venir.

Cèlia Riba va llegir poemes de Cèlia Vinyes i de Josep M. Llompart
Foto: **Benet Bohigas** (gener de 2009)

Les passions d'Isadora

Fa prop de vuitanta-dos anys que va morir Isadora Duncan. Una fi sobtada que potser molts desitjàriem: en un moment de plenitud, de felicitat total abans de l'acompliment, abans que la decepció, l'afebliment o la traïció enterbolissin el goig.

"Una ballarina no pot convertir-se en una gran artista perquè la seva glòria no la sobrevisi", digué Esenin una vegada. Però el record d'Isadora mai no s'ha esvaït; per la seva vida apassionada i contradictòria, pel seu missatge de llibertat, per ésser la fundadora de la dansa moderna, de la revolució que persegueix l'expressivitat del cos.

Havia nascut el 27 de maig de 1878 a San Francisco (Califòrnia, Estats Units). De la seva infantesa, recordava sobretot dues coses: l'absència del pare i els continus traslladaments de domicili, degut que la seva família no podia pagar el lloguer. Era una família molt particular, la dels Duncan, quatre germans i la mare; un autèntic clan que es mantingué unit durant molts d'anys. Els fills es van educar escoltant música de la mare pianista i també les seves lectures preferides (Shakespeare, Shelley, Keats...). I tots van fer vida d'artistes: Raymond, músic; Augustin, actor; Elizabeth, professora de ball sempre un poc a l'ombra de la petita, Isadora, que en posseïa el do de manera innata: "La meua primera idea del moviment i de la dansa m'ha vingut segurament del ritme de les ones. Vaig néixer sota l'estrella d'Afrodita [...], que també va néixer del mar".

Isadora podria ésser un exemple d'èxit d'una educació no formal. Les lliçons de l'escola li semblaven una pèrdua de temps i als deu anys les abandonà per ensenyar a ballar les nines del veïnat i ajudar la família. Va deixar també

MARIA ROSA LLABRÉS RIPOLL (Tardor 2008)

aviat les classes de ballet, que considerava una "gimnàstica rígida i vulgar". Ja començava a inventar les seves pròpies danses, amb moviments lliures; a partir dels seus poemes preferits descobrí que es podia ballar la poesia. Començà a treballar al teatre, a Nova York, però trobava les pantomimes aleshores de moda un gènere completament fals. Sentia que no comprenia ningú les seves idees, i pensant que a Europa trobaria un ambient més favorable, s'embarcà amb la seva família cap a Anglaterra, en un vaixell que transportava ramat.

A Londres, la visita al British Museum va ésser fonamental per a Isadora. Allà va descobrir la col·lecció de marbres del Partenó, les escultures gregues, les danses representades a la ceràmica; aquell cossos embolicats amb vels subtils, sense obstacle al moviment. Oblidà la fam, les penúries econòmiques, llegint la Història de l'Art de Winckelmann, que proclama el caràcter suprem de la civilització hel·lènica. Alhora es va amarar àvidament de l'ambient cultural de

la fi de segle; era l'època de la pintura prerafaelita, de Swinburne i Rossetti, d'Oscar Wilde. Els artistes li feren veure la relació de la dansa amb la música i la pintura. El seu art començà a ésser ben acceptat entre l'alta societat anglesa.

Després d'aquesta estada, en va seguir una altra a París, on, com era d'esperar, fou el Louvre el que captivà de seguida els germans Duncan amb la seva col·lecció d'escultures i vasos clàssics. I també Rodin: Isadora recordarà tota la vida la visita al pavelló de l'escultor a l'Exposició Universal del 1900, i sobretot, el moment en què va conèixer personalment el mestre i va ballar per a ell. S'identifica totalment amb aquell nou concepte de l'art, i el difon entre les èlits culturals parisenques. Però hi ha un altre paradís que encara roman tancat. Sent que inspira als homes una admiració excessiva, una mena de temor religiós.

Cerca incansable la dansa que pugui ésser "la divina expressió de

Isadora Duncan

l'esperit humà a través del moviment corporal". Després de successives lectures, va formulant una base teòrica per a tot allò que ja havia descobert de manera intuïtiva. Lluny dels passos rigidament estructurats del *ballet* que forcen el cos des de fora, s'ha de trobar la font central d'on irradia tot moviment, sense divisió entre cos i esperit. És la mateixa concepció que aplicarà Stanislavski al teatre. Per part seva, Isadora considera Rousseau, Walt Withman i Nietzsche els seus únics mestres de ball possibles. Per a ella, la dansa no serà mai un passatemps

frívol, sinó una manifestació profunda, una obra d'art vivent que pretén "un renaixement de la religió [...] per elevar el públic al coneixement de la bellesa i santedat del cos humà, mitjançant l'expressió dels seus moviments". A aquest concepte correspon una nova estètica: vestuari de túniques lleugeres i transparents, peus descalços, música que faci vibrar l'interior, malgrat que no sigui composta específicament per a la dansa.

A París van succeir Berlín i Viena; de tots els països visitats, aprofità per incorporar a la dansa

noves experiències. Va aprendre alemany per poder llegir Schopenhauer i Kant en la llengua original. I a Budapest va conèixer per fi l'amor amb un actor hongarès, amb tanta intensitat que per moments ho hagués deixat tot per un instant amb la persona estimada. "La meua vida no ha conegut més que dos motius: l'Amor i l'Art. L'Amor va destruir a vegades l'Art, i freqüentment la crida imperiosa de l'Art posà una fi tràgica a l'Amor. Però mai no arribaren ambdós a un acord, sinó que van mantenir batalles constants", reflexionarà anys més tard en la seva autobiografia. Aquesta vegada, l'art s'imposà.

Continuà la seva gira per ciutats alemanyes, sempre amb danses inspirades en temes grecs: la Bacanal, Ifigènia... De sobte, seguint un impuls, parteix amb la mare i la germana a Florència. Allà roman dies sencers contemplant "La primavera" de Botticelli, traspassada pel seu missatge de creació, de fertilitat, de vida, que ella intenta transmetre a través de la dansa, l'art més gran, que ha de portar al renaixement de les altres arts. "L'art dóna forma i harmonia a allò que en la vida és caos i discòrdia".

El viatge a Grècia no podia esperar més, i el van emprendre tots els Duncan junts com una peregrinació. La primera escala fou a les illes del mar Jònic, intentant reconstruir el viatge d'Ulisses. Seguiren la ruta per terra, dansant i portant branques de llorer, suscitant la curiositat de la gent dels llocs. I un bon dia l'albada els va sorprendre a Atenes "escalant el seu temple amb pas tremolós i el cor inflammat d'adoració". Isadora sent com si nasqués de nou en aquella primera contemplació de la bellesa pura. I així, tots prenen la decisió de restar allà per sempre. Abandonen vestit i calçat per les túniques a l'estil antic i les sandàlies. Redacten un pla de vida inspirat en la

República de Plató: aixecar-se en sortir el sol i saludar-lo amb cànctics i danses, que després s'ensenyaran als habitants de la ciutat, de manera que venerin els déus antics i menyspreïn els vestits moderns. La seva alimentació serà vegetària i beuran llet de cabra. Dedicaran l'horabaixa a meditar i el vespre, a cerimònies amb música segons els ritus antics. També decideixen construir un temple, que seguirà el plànol del palau d'Agamèmnon. Per a això compren un terreny al turó de Kopanos i comencen l'edifici, amb uns gruixats murs de pedra vermella del Pentèlic. Amb el temps s'imposarà la realitat: la manca d'aigua i, sobretot, de mitjans econòmics, farà que la construcció resti inacabada.

Una nit que, com habitualment, eren al teatre de Dionís recitant versos de tragèdies sota la lluna, van sentir uns cants que, segons van creure, procedien dels antics himnes als déus. Es tractava de música medieval entonada pels estudiants d'un monestir. Amb deu d'ells, encara nins, formaren un cor per representar una adaptació de *Les suplicants* d'Èsquil, on Isadora encarnava la rebel·lió dels personatges femenins. El clan Duncan va partir d'Atenes després d'un any d'estada, conscient del freu del temps entre els grecs antics i la seva pròpia època. El cor va oferir grans actuacions a Viena i a Munic, però llavors va degenerar i es dispersà. Isadora, un temps després, descobrí amb fascinació Wagner i la seva concepció de l'art total, tan propera a la seva. A Sant Petersburg confrontà l'art de la cèlebre Pavlova amb el seu, sempre dins el respecte de l'una per l'altra. A Alemanya les seves transparències provoquen polèmica, però ella sempre defensa la bellesa i innocència del cos nu. I és a Berlín on funda la seva primera escola de ball. Una escola que partirà de l'observació de la natura, que desenvoluparà en els

L'ambient de l'escola serà alegre, amb una decoració de figures tan significatives com l'Amazona, els relleus de les Panatenees o els de Lucca della Robbia...

infants l'harmonia i el sentit del ritme. Els alumnes portaran roba que els permeti jugar, saltar i córrer lliurement. L'ambient de l'escola serà alegre, amb una decoració de figures tan significatives com l'Amazona, els relleus de les Panatenees o els de Lucca della Robbia: "Jo creia amb entusiasme que bastava despertar el desig de la bellesa per obtenir la bellesa mateixa".

I com a fons de les seves actuacions, sempre una senzilla cortina blava. L'escenògraf britànic Edward Gordon Craig en descobrir-ho creu veure reflectida la seva mateixa concepció de l'art. I sorgeix de nou la passió. Isadora, que tantes vegades defensarà el plaer del moment, es manifesta alhora per complet en la línia de Plató quan afirma que en ell ha trobat el seu igual, que són dues meitats d'un ésser únic amb una sola ànima, i que l'amor més elevat és una flama espiritual que no depèn del sexe. "L'artista és l'amant únic, l'únic amant que té la pura visió de la bellesa, i l'amor és

la visió de l'ànima en contemplar la bellesa immortal". Quan s'adona que espera un fill, defensa el dret de la dona a estimar lliurement i a tenir els infants que vulgui i com vulgui sense minva del seu honor. El matrimoni significa una submissió de la dona, i qui n'accepta les condicions "es mereix totes les conseqüències". A un llogaret holandès vora la mar dona a llum una nina, Deirdre.

I va seguir fidel als seus principis més endavant, quan trencà la relació amb Craig i va conèixer a París el milionari a qui anomena "Lohengrin" (Paris Singer, l'hereu de l'empresa de les famoses màquines de cosir). Ell es convertí en patrocinador de la seva escola, que es desenvolupà a diferents llocs, i l'ajudà sempre, literalment fins al darrer dia de la seva vida. Però Isadora, que en un principi disfrutava innegablement del luxe, arribà a avorir-se d'una vida burgesa i confortable, i ni en ésser mare d'un nin va accedir al matrimoni. Maternitat tràgica, com la de la Níobe que li serveix de pre-

sagi de l'accident que li farà perdre els fills.

Isadora ja no tornà a ésser mai més la mateixa. Va viatjar, va dansar, va estimar, tractà d'oblidar infructuosament. Va concebre un altre fill, que morí a les poques hores de néixer; degut a la guerra, no es pogué trobar un metge per assistir-los a temps. Quan el 1917 esclatà la revolució russa, hi veié l'esperança d'una definitiva igualtat entre les persones, la realització del somni de Plató i Marx. Dansava vestida amb la bandera roja de la revolució. El 1922, convidada pels soviètics, anà a Rússia per fundar a Moscou una escola de nines segons els seus principis, que com de costum seria gratuïta i adreçada a les més necessitats. Però en arribar sols trobà dificultats, fred i manca de recursos.

A Moscou va conèixer intel·lectuals i poetes dins l'efervescència revolucionària. Un d'ells, Sergei Esenin, fou el seu nou amor, amb qui finalment va contreure matrimoni. La relació va ésser tempestuosa per l'alcohol i les bregues constants. Aquella que tant havia lluitat per la llibertat i la independència de la dona, ara es resignava i tractava de justificar els maltractaments. Van sortir de Rússia i viatjaren per Europa i pels Estats Units, on malgrat la seva ideologia foren rebuts com a celebritats. Va tractar de moderar-se, oferí entrevistes "políticament correctes"... però a Boston, des-

afiant el puritanisme i l'anticomunisme del públic, Isadora exhibí part del seu cos alhora que pronunciava un encès discurs. La parella, decebuda, tornà a Moscou; es desfermà la violència i acabaren per separar-se. El poeta se suïcidà el 1925.

Passats els quaranta-cinc anys, Isadora ja havia viscut moltes coses, havia engreixat, bevia. Per les circumstàncies personals i sobretot, per la seva ideologia política, li va faltar el recolzament del públic. Instal·lada al sud de França, cercava l'amor enganyant-se a si mateixa: "No em va demanar doblers! Em desitjava...". Els recursos econòmics eren cada vegada més escassos; per aconseguir-ne, començà a dictar la seva autobiografia a un periodista: "Me'n don compte de la impossibilitat de relatar la meua pròpia vida, o més ben dit, la vida de totes les persones diferents que jo he estat". "Vull escriure la veritat, però la veritat fuig i se m'oculta a mi mateixa".

A Niza, oferí recitals en el seu estudi, per a un públic selecte, entre el qual es trobaven sovint Cocteau, Picasso, el cineasta Jean Negulesco i altres artistes de l'època. Una vegada més, va renéixer de si mateixa i oferí una memorable actuació pública a París, el juliol del 1927. Ja acabant l'estiu, va passar dies tractant de localitzar un formós desconegut que li semblava l'encarnació de la bellesa

absoluta, un déu, un nou Apol·lo. El batejà amb el nom de "Bugatti", per la marca de l'automòbil que conduïa, l'únic detall amb què aconseguia identificar-lo. Fins que a la fi pogué creuar amb el jove unes paraules. Ell la convidà a pujar al Bugatti. "Vaig camí de la glòria!", diuen que digué, uns segons abans que el llarg xal que duia al coll l'estrangolàs, enganxat en una roda. Era el 14 de setembre de 1927.

Maria Rosa Lladrés Ripoll

LECTURES RECOMANADES:

DUNCAN, Isadora, *Mi vida*, trad. cast. Madrid, 1993 (publicat per primera vegada en anglès el 1927, acaba en el moment d'emprendre el viatge cap a Moscou en temps de la revolució russa).

LEVER, Maurice, *Isadora*, trad. cast. Barcelona, 1989.

FILMOGRAFIA:

Hi ha dues pel·lícules titulades *Isadora*, una dirigida per Ken Russell, el 1966, i una altra de Karel Reisz, de 1968, la més coneguda, protagonitzada per Vanessa Redgrave.

*Encara no sou subscriptor de S'Esclop?
I què esperau a ser-ho?
Fer-se'n subscriptor és el millor
recolzament a la nostra revista!*

Onze intervals

REVEURE

L'alba escalfa la planxa terràquia i el matalàs de la mar.
 Nuvolets de gel en el cos de pedra, somiat.
 Tot és enyorança i resposta amb desesper.
 Tot és malguany i sort rigorosa.
 Ens baveja, des del llit, la vexant esperança.
 Amb la ferida de la nit, desperta't!

PRECIPITACIÓ

Plou molt a la boca blanca de la gusarapa: aigua, semen, saliva, orina i vi.

INANICIÓ

Bell dolç llavi comestible, en menjaré, antropòfag, de la bona boca teva, com a mínim, una porció: tapaforats a la panxa.

JUNTS

Insegur núvol i ungla.

COMPENSACIÓ

La llum, com un llop blanc, besant el llit del matí. La llum, o la repetida, imperfecta qüestió dels cecs. Quan tan sols una mort hi haurà, dibuixada amb llapis, a la sèquia de la memòria. La llum és com la set constant. La llum, el punt embriac, la brillantor clara, l'aixada que llaura el vent. La llum és la primera set que sentirem. Dormim. Deixa el món, quasi rodó, i innecessari, sovint, al calaix de baix de la tauleta de nit. Dormim. La llum. Oblidaràs els ulls. I, tal vegada, oblidaràs la mort que, com els ulls, resta tancada sota pany i clau.

SÀBAT

Marca pites de mel el fèretre viscos de la nit.
 Llunyanies bones, de cabells, de teles, de papers, de pors.
 El consell fosc dels grans savis es reuneix enguany.
 Pregues, t'agenolles i beses el cul del cabró.

CICUTA

No diré allò que cau amb angoixa pel llavi roig i malaltís de besos cíncics. (Què és millor: morir tot sol, o morir de pressa?)
 Obscuritat de forat i caixes plenes de calenta pesantor. Obriré la porta invisible de la nit. Ploraré, solitari, arraconat i sense millor esperança que la por petita, individual, tal vegada intractable.
 Finirà el dia a les 9 tocadetes d'un vespre d'absurds.

HA COMENÇAT L'HIVERN

Dolça por petita, matinera i lenta.. La pluja i el vent ens han despertat. A tu i a mi, comprimits i avars de la negror. D'aquesta negra fosca amb la qual (i a sota d'ella) hi dormiríem. Com a coixí, què vols: un somni o un malson? Altres veus de ningú, el suïcidi d'un arbre que no té nom, què més?, la claraboia desvalguda com el plom prosaica, com la prosa bruta i com els tubs de zenc. Ha començat l'hivern i tot sembla endoblar-se amb la facilitat calenta d'un plàstic. Anirem a parar a cap banda? Enguany, crec que tampoc. O tornariem de regrés a ca nostra, amb la panxa inflada de dubtes carregosos, inflamables. Tal vegada, serien dubtes a punt de rebentar, i un xic satànics, o de persona supersticiosa, una mica massa plena de manies, fins i tot. Ha començat l'hivern, doncs, de nou. I la pregunta fa el preguntador, el cel vesteix els núvols i els helicòpters, mentre insectes i cucs grocs es mengen el paper amb la resposta escrita en clau d'enigmàtica sospita, sempre...

Eivissa, fotografia: Joan (juny de 2006)

L'ODI

La ràbia elevada al quadrat, al cub, a la quarta potència.

GANÀ

Comença -o s'acaba- la llum a la llesca de pa que tu et menges.

XAUXA

Aigua blanca. La pell amarga de Margalida contra el meu pit. Aigua blanca de la tarda de carn. El llet, de llet. Aigua blanca de callar i d'estimar-te i de fer prosèlits. Si t'adorms, la teva boca lògica s'escapa endins. Si t'adorms, precipitat el llavi o el sexe naufrag. Aigua blanca i silenci i fluïdesa que ve del fosc. Tot es veu i, ensems, no es pot veure. Entrem i sortim, perquè cal entrar i sortir altre cop: tu, dins l'hoste que sóc; jo, altra vegada, cap al teu interior que és xarxa, tigre enxarxat, convit, postració, mitologia, flotó de gaubances.

Arbres podats

En té prop de setanta i és un bon podador,
 Du barba i cabells llargs i blancs, com un profeta,
 És, però, delicat de parla i de figura,
 No menja molt -és prim de barra- i és discret.
 Avui, cap al migdia, se'n duia una porcella
 Petita i trossejada -és diumenge- dins bosses
 De plàstic -un bon sou a l'antiga- deixant
 Al darrere una estesa de branques sota els arbres.
 En veure'l l'he escomès -ens coneixem de sempre-
 I m'ha explicat, en bones, els secrets de podar:
-No has de plànyer cap tany, pensa el vestit que el temps
Hi posarà, i la llum, fa nosa el que fa nosa,
(Se'l veu a gust, li agrada, com tots els homes vells,
Parlar del que domina) ja sigui el cim al tort,
O el branquilló ressec o l'esponera borda
De l'ull centrat o mal orientat.
 Sóc home vegetal, em fascina aquest tema,
 Crec que la intel·ligència és la més vegetal
 De les humanes aptituds, els arbres
 Són més intel·ligents que gran part de la gent
 Que he conegut, no perden el seny per les bardisses
 Ni perden les manades pel rostoll,
 No els esvera que passi just allò que ha de ser.
 És vera, no he estimat amb passió cap arbre,
 Sóc vegetal de ment però tenc carn i ossos
 I m'estiren d'arrel els cossos com el meu.
 Mataria mil arbres per donar un dia més
 De vida a un sol infant, és la llei de l'espècie,
 Entendre el que és millor però fer el que hem de fer.
 La conversa durava i el meu cosí ara em deia:
-No has de plànyer cap tany, tallar un bon tros guareix
I fa feraç i bell el tot; no obstant, modera
El mal que fas a l'arbre: l'estació coneguis
Que la nafra no raja, si veus que en demesia
Has de llevar no ho fassis de cop i enguany, espera.
 Els arbres, pacients, esperen, també esperen,
 A peu dret sota el sol que crema, sota el cel
 Despullat i glaçat, sota el fibló del vent,
 Esperen sense moure's, com la idea encertada,
 Fins que arribi el moment de florir i de fruitar.
 Tan distinta la carn, encalçant sempre carn,
 Perseguint sempre carn, aferrant-s'hi, amollant-la
 Per cercar-ne assuaquí o assuallà, ah, la carn,
 Sempre florint, fruitant i marcint-se i podrint-se,
 A l'ensem. No és carnal la nostra paciència.
 Les idees, la ment i el seny han d'esperar,
 Per això vegetals, com els arbres, em semblen,

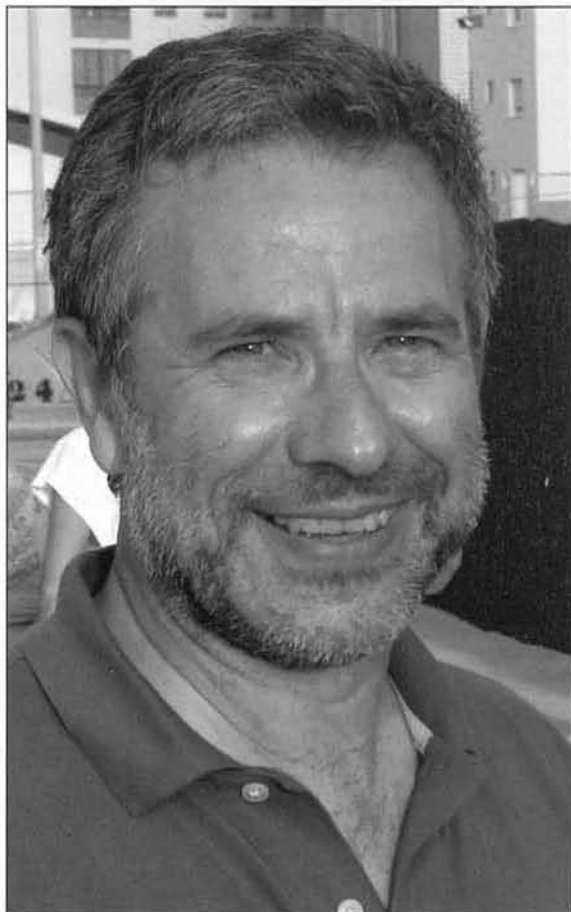
I vius, ben vius, no són la terra del no-res,
 Ni el buit ferotge i sec dels rocalls i l'argila.
 Llavors cap a les eines derivà la conversa
 I el podador mostrava xerrac i podadora
 Ben nets i untats amb oli de llinassa, el xerrac
 Molt antic (em digué d'un col·lega que els mànecs
 Es feia a mida, no li anaven bé els estàndar)
 Amb cura conservat i amb respecte: *-aquest és*
El xerrac de mumpare, ja l'havia perdut
I, un dia, a cal fillol el vaig veure penjat
Al porxo, no n'hi ha cap de millor en tot el món.
 El meu és plegadís i de mànec sintètic,
 De dentat japonès i acer americà
 Em va com una seda, però està brut, i ell
 El mira capejant, *-no es comparable al meu.*
 I és cert, més vegetal que l'amor no hi ha res,
 Si es desitja amb la carn el pensament estima
 I ho fa contra el desig, contra el desig més fort
 Que el sol i el cel i el vent i el corcò tot plegat.
 La carn més vegetal que mai com més estima
 Vol xuclar sols la terra d'un altre i ningú més;
 Sigui pare o germana o dona o fills o amic,
 No es muda però és viva, no és pedra, és com un arbre.
 La calma del futur només pot viure així.

Bernat Munar

Bernat Munar exerceix com a professor de Química a un Institut d'Inca. Va participar en les edicions de «Musa decapitada»

Joan: *Pou d'es Lleó* (A l'illa d'Eivissa, 18-VI-2006)

Joan: *Antoni Joan Fuster* (Eivissa, 17 juny de 2006)

Sota la campana de la llunyania

ofegant el ressò de la llum,
paraules de capvespre baix la pols del silenci,
esguard retut del ciclop,
esclau de la glaçada clepsidra
anunciant una nit sense somnis.

L'ull s'esglaia
davant la petjada absent.

Batec inabastable de l'erm
en eterna espera.

Cor sense llàgrimes
artèries de basalt.

Ni tan sols la cendra apagada
d'un cos oblidat.

(Inèdit)

Antoni Joan Fuster Ferragut

Dues notes sobre Mario Luzi

Mario Luzi va néixer a Castello, l'any 1914, molt a prop de Florència on va morir el 2005. La seva obra poètica es va iniciar l'any 1935 amb la publicació de *La barca*.

Es va moure en la seva primera època dins el corrent hermètic del que fou una de les figures més destacades.

A partir de *Primizie del deserto* (1952) els seus poemaris esdeven més comunicatius i dialogats on l'ús de les preguntes li permeten abastar una realitat molt complexa. En qualsevol cas, sempre hi ha, per al poeta, més interrogants que respostes. Cal subratllar el tarannà filosòfic que marcarà tota la seva trajectòria. La filosofia que li interessà més és, sobretot, aquella que va dels presocràtics a Sant Agustí. La seva obra posterior a les *Primizie* pot inserir-se dins el que s'ha anomenat *pensiero poetante*. Les possibilitats formals

que dona la poesia l'ajudaren a escodrinyar més i de manera no dogmàtica en els grans temes que preocupen l'ésser humà: la relació amb la matèria, la identitat i la fragmentació, el llenguatge, el pes de l'art, el dolor i la mort, el bé i el mal, etc...

El poema que presentam traduït a *S'Esclop* - i de propera publicació per Lleonard Muntaner, editor -, forma part del llibret *La Passione, Via Crucis al Colosseo*, editat per Garzanti el 1999. Mario Luzi va rebre un encàrrec personal del Papa Joan Pau II per enllestir un material poètic que tractàs el tema de la Passió de Crist. El poeta va dubtar en l'acceptació de l'encàrrec. Volia reflexionar des d'un monòleg obert entre el propi Crist i el Pare. Ho va poder fer i va aconseguir uns versos que per res desmereixen en qualitat respecte a la resta de la seva extensa obra. Hi queden reflectits de manera esplèndida el caràcter profundament filosòfic i lliure de la seva poesia.

Lluís Servera Sitjar

Via crucis
Via lucis
Francesc Bonet

LA SENTÈNCIA

Pilat els diu:

I de Jesús, l'anomenat Messies, què n'he de fer?

Tots van respondre:

Que el crucifiquin.

Ell replicà:

Però quin mal ha fet?

Els cridaven encara més fort:

Que el crucifiquin!

Pilat, veient que no treia res i que més aviat començava un avalot, es rentà les mans amb aigua davant la gent. Després de fer assotar Jesús, el va entregar perquè fos crucificat.

(Mateu 27, 22-24. 26)

*Sono dinazi a loro, nel sinedrio,
mi scrutano i sommi sacerdoti,
mi vogliono colpevole,
covano contro di me pensieri perversi.
Mi provocano, irritati dal mio silenzio, mi consegnano a*
[Pilato, mi scherniscono.

*Applaudiva la turba dei miei simili,
si eccitavano tra di loro, si ubriacavano di vendetta,
mi vogliono in croce,
strappano al procuratore la sentenza.
In che cosa li ho offesi che mi odiano a tal punto,
A che rancore danno sfogo su di me che sono il più*
[vulnerabile?

*Li guardo Padre come tu li guardi
ma il tuo ed il mio sguardo non sono comparabili.
Vogliono uccidere il mio divino in me
e vogliono questo in nome tuo...
Perché, Padre, talora mi domando, l'incarnazione è tra gli*
[uomini,

*perché non in altra specie
tra quelle delle tue creature visibili
e che pure ti testimoniano: gli uccelli
i pesci, le gazzelle, i daini...
Ma questa perduta specie volevi riconciliarti,
mi hai affiliato all'uomo perché, figlio dell'uomo,
trafitto dagli uomini, sanguinassi
e questo forse il prezzo del perdono e del ricominciamento.
Deliro, non badare, aiutami, ti supplico.*

Som davant ells, en el sanedrí,
els grans sacerdots m'escorcollen,
em desitgen culpable,
en contra meu ordeixen pensaments perversos.
Em provoquen, irritats pel meu silenci, em lliuren a
[Pilat, m'escarneixen.
Aplaudeix la turba dels meus iguals,
s'exciten entre ells, s'engaten de venjança,
em volen veure encreuat,
arrabassen al procurador la sentència.
En què els hauré ofès perquè m'odiïn fins a tal extrem?
Quin rancor descarreguen sobre meu que em fan el més
[vulnerable?

Els contempl, Pare, com tu els contemples
però la teva i la meua mirada no són comparables.
Volen matar el que roman diví dins meu
i volen això en nom teu...
Per què, Pare, a vegades em deman, l'encarnació és entre
[els homes,

per què no és a una altra espècie
entre aquelles de les teves criatures visibles
i que també et testimonien: els ocells
i els peixos, les gaseles, i les daines...
Però volies reconciliar-te aquesta espècie perduda,
m'has afiliat a l'home perquè, fill de l'home,
traspasat pels homes, em dessagnàs
i aquest fos potser el preu del perdó i d'un bell nou principi.
Delir, no m'ho tenguis en compte, ajuda'm, t'ho suplico.

Poetes francesos d'avui / FRÉDÉRIC TAVERNIER

Nascut el 1959 a Sedan, FRÉDÉRIC TAVERNIER és professor de matemàtiques i de ciències físiques. Té llibres de poesia publicats i col·labora en la revista *L'Estracelle*. La crítica literària francesa, comentant la seva obra, n'ha dit: "Quan li pregunten sobre el sentit de la seva obra, Tavernier respon que han de deixar parlar els mots, dibuixar les mans que cada dia parlaran". Tota la seva poesia està resumida en aquesta frase. Refinada, poderosa, aquesta sensació de casualitat, d'intocable, d'il·luminada..." R. F. (*Dauphiné Libéré*). "El seu ofici es percep dins tota la seva obra, perquè és una constant oscil·lació entre allò concret i allò abstracte, allò vulgar i allò exòtic, allò banal i allò recercat, allò real i allò imaginari. La vida, en resum..." (*La Voix du Nord*). "Aquest gran treballador ha cercat la seva inspiració un poc per tots els costats i confessa: «converses amb joves, amb col·legues, m'han ajudat a llançar-me»". (*L'Avenir de l'Artois*).

POÈSIE

*Cri d'un désespoir apparent qui croque la chose jolie
Couronne je te découvre à la lune comme tu es
Aux voyants
Ravir un étage de joyaux qui s'affolent en danse
Continue, et là j'attaque la mort qui nous
Enlace.
Lutte des classes amovibles, grammaire ridicule,
Ce sont là des vides du temps incertain
Regards bombés, rubis des terrils,
Je vous regarde, je vous veux, je vous défie
J'attends le déplacement roulant des bosses en pétale
J'arbore le mât et non pas le drapeau
J'arbore la lutte et non pas la défaite et lâcheté
J'arrive à dire, à écrire tout cela
Comprenez : la poésie est saine, la poésie est vie, la poésie
Est pleine. Elle regarde d'un œil, elle regarde de
[l'autre puis elle
Ajoute ses formes encroûtantes de l'esprit*

ROUGE ARTISANE

*La montée d'escalier est un plat de sirène
Car comme se présente une rouge artisanne
Sur les épaules croisées dans la fusée de neige
Elle bat la chamade d'un corps qui se calcine

C'est ma rouge artisanne que parfois vous verrez
Au gré de vos retours dans les détresses folles
Aux pétales transformés par la bouche donnée
Au hasard de l'attente des pauvres qui surgissent

Les pauvres se plairont à vous la raconter
Elle est si irradiée de la clarté du monde
Qu'ils ne pourront mentir d'ailleurs le peuvent-ils

Mon artisanne rouge bruisse sa nuit d'amour
Sa venue au présent auprès des sans crayons
Est comme un large cercle elle longe ma maison*

POESIA

*Crit d'una desesperança aparent que cruix la cosa bella
Corona et descobreix a la lluna com ets
Als vidents
Arrabassar un pis de joies que s'enfollien en ball
Continua, i aquí jo ataco la mort que ens
Enllaça.
Lluita de les castes amovibles, gramàtica ridícula,
Són aquí buits del temps insegur
Mirades estranyades, robins dels abocadors,
Jo us observo, jo us vull, jo us desafio
Jo espero el desplaçament rodant dels bonys de pétal
Jo arboro el pal i no la bandera
Jo arboro la lluita i no la desfeta i la covardia
Jo arribo a dir, a escriure tot això
Enteneu-ho: la poesia és sana, la poesia és vida, la poesia
És completa. Mira d'un ull, mira de
[l'altre i tot seguit .
Afegeix les seves formes encrostades de l'espirit*

ROJA ARTESANA

*La pujada d'esglaons és un menjar de sirena
Car com es presenta una roja artesana
Sobre les espatlles creuades dins l'espiral de neu
Salta el cor amb un cos que es calcina

És la meva roja artesana que a vegades veureu
A parer dels vostres retorns dins les angoixes boges
Amb pètals transformats per la boca cedida
A l'atzar de l'espera dels pobres que sorgeixen

Els pobres es complauran a contar-vos-la
És tan irradiada per la claredat del món
Que ells no podran mentir o és que poden

La meva artesana roja murmura la seva nit d'amor
La seva vinguda al present a prop dels que no tenen llapis
És com un ample cercle ella voreja casa meva*

Saltant al ritme de la cultura popular, estampa de **Tiki Phungula** (febrer, 1992)

[Per cortesia de *The Unesco Courier*]

DUMISANI ANDREW PHILLIP TIKI PHUNGULA. Aquest artista sud-africà, conegut en el món artístic amb el nom de Tiki Phungula, va néixer l'any 1960 a KwaMashu, província de Durban (Àfrica del Sud). Estudià a la High School de Kwa Mashu. És un artista gràfic que s'instruï a la Fort Hare University, on obtengué el seu títol universitari. El 1989, va obtenir el diploma d'Educació per a Adults de l'O.N.U. i, el 1996, per mitjà del Business Studies Unit, Technikon Natal, va participar en un programa de desenvolupament de negocis i, entre 1983 i 1986, ensenyà a la Mzuvele High School; ha treballat d'assessor en plans comunitaris d'instrucció i desenvolupament regionals. Entre 1989 i 1986, fou el coordinador regional del *Congress of South African Writers, COSAW*, (Congrés d'Escriptors sud-africans). Ha il·lustrat nombrosos llibres i, el 1993, com a membre del comitè *Poetry for Peace* (Poetes per a la pau), hi contribuï amb la seva obra poètica; ha estat membre de nombroses organitzacions artístiques i ha participat en exposicions col·lectives.

Roba estesa, fotografia de **Marina Luz Pozzebon**

La llengua encesa m'obliga a escriure

segells de sofre
i recita cofres
d'aire impúdic.
M'agrada agitar l'astre,
les robes quallades,
i embromar l'iris amb gasos grisos,
ocre esclatxa de marbre.
Purgar la matèria immòbil,
la misèria del mestratge.
De cop, els esfínters s'agiten
i precipiten calma espessa,
i em commou la pèrdua
de la saba corpòria.
M'aida encetar somnis pornogràfics
i sentir mans tremoloses
que em penetren el fetge.
Mentrestant, sec emmirallat per les obagues.
L'ombra que es projecta
és certa i fresca
i això m'excita més encara,
quan record les passes teves
que em portaven carn sincera
i jo seia
i et fitava.

Del poemari inèdit L'espera

Potser és en va,

però el vent tot ho remou:
les tiges fràgils del blat espigat,
les cabelleres generoses, obscures, obscenes,
amb una voluntat de canvi, que és vida.
Res en mi però
no es remou,
ni amb el vent,
ni amb l'espasme colèric de la derrota.
Res no trenca la pàtina insoluble de calma.
Res batega,
ni un bri de ràbia,
ni una pedra rebota dins l'aigua
i s'enfonsa.
El buit s'aplega en un feix de silenci
i l'existència s'hi amaga.
El buit és en mi
com la força motriu
d'una negació de tot
que mai no s'acaba.
Tanmateix, tot existeix,
fora de mi.
Tot és real
mentre ho ignor.

Del poemari inèdit Esquarterada

Suites per a violoncel de J. S. Bach

Les Suites de Bach formen part d'aquelles obres escrites amb un art consumat, obres que porten un segell de perfecció que las fa úniques. Resten, encara avui -com les Sonates i Partites per a Violí sol - entre les composicions més reeixides de les escrites per a l'instrument, integrant un pensament musical que no acaba en el instrument sinó que es perd en el misteri que alenta tota gran obra d'art. Un llenguatge que passa per damunt del de la seva època, sintetitzant el passat més remot, assimilant tota la història musical de l'Església, i anunciant, tanmateix, l'esdevenidor contrapuntístic més acèrrim, projectant-se, fins i tot, en molts moments de la Música del segle XX. Figura mítica que transcendeix, doncs, la seva època, la seva història immediata, i arriba a prendre, en molts moments un valor d'absolut.

La gran riquesa d'idees musicals en cadascuna de les sis peces que integren les Suites, demanen de l'interpret, malgrat les dificultats d'execució, un sentit d'il·lació sonora, continuïtat del discurs i comprensió formal. No es tracta només d'aplicar uns alts estudis tècnics (potser en el seu sentit mecànic) a la composició sinó, ben al contrari, de comunicar una música sentida pel compositor amb plenitud des de les possibilitats -immenses possibilitats, tal com ho demostra, ja en aquella època- de l'instrument. No hi ha aquí pròpiament Fugues (llevat del Preludi de la núm. 5), com en les Sonates per a violí sol, però sí una mateixa riquesa de pensament polifònic, una trama de preguntes i respostes dintre de la seva fraseologia i un joc autènticament geomètric dels dissenys, carregats d'intenció.

J. S. BACH

Aparentment no trobem en aquestes obres més que harmonies desglossades, arpegis, motius melòdics en imitació... però hi ha sempre aquí dintre tot un estudi del fraseig, de la sintaxi musical, de l'expressió de la corba sonora; una veu profunda en la dicció i autosuficient en el seu esdevenir líric i imitatiu. Bach és un

“A l'interpret, el virtuosisme se li suposa, però, per damunt de tot, ha de sobresortir la qualitat del músic, de l'artista, en la seva més gran abstracció i intimitat”

Bach arriba així a la màxima puresa i essencialitat; sembla com si volgués sintetitzar, en un joc d'impossibles, desafiant les limitacions imposades per la matèria, les capacitats certament exuberants del seu art instrumental. A l'interpret, el virtuosisme se li suposa, però, per damunt de tot, ha de sobresortir la qualitat del músic, de l'artista, en la seva més gran abstracció i intimitat.

Excepte la núm. 4 (escrita en el to de Mi b) les tonalitats de totes aquestes Suites corresponen a una de les cordes obertes del violoncel (que, com se sap, són: *La, Re, Sol, Do*, enunciades des de l'agut fins al greu), amb la qual cosa l'instrument té una major sonoritat i ressonància i, a l'ensem, una més gran possibilitat tècnica.

autèntic investigador de la matèria sonora, que cerca en tots els camps possibles de l'expressió i toca tots els registres, ja no de l'instrument en qüestió, sinó de la captació auditiva i espiritualitat humanes.

No content amb les possibilitats que dona l'afinació normal de les cordes, aplica la *scordatura* a la primera corda en la *Suite núm. 5*, baixant l'afinació d'un *La* a un *Sol*, un aspecte sorprenent encara avui dia, o escriu, originalment, la *Suite núm. 6* per a un instrument, quelcom més petit, de cinc cordes. Aquesta cinquena corda, *Mi*, afegida a les altres quatre dona una tessitura quelcom més alta que la de les altres Suites, conferint, d'aquesta manera, - fins i tot en la versió de violoncel actual, que és com acostuma a tocar-se -, una qualitat sonora de contratenor.

En general, els Preludis que serveixen d'introducció a la Suite poden ser considerats com els moviments més importants de tota la sèrie, un pòrtic sovint majestuós com el d'aquestes grans columnes sonores amb que comença la *Suite* núm. 4, o la gravetat de la *Suite* núm. 5, en *Do menor* en el que abunden les triples i quàdruples cordes a la Introducció abans d'arrencar amb una Fuga imponent que recorre tots els àmbits.

Kary's Quartet
a la "1ª Trobada Poètica a Consell"
27 d'octubre 2006 (foto: Magdalena Vidal)

Les *Allemandes* que segueixen són peces de gran bellesa, molt diferents, en caràcter, a les lleugeres *Courantes*. Les *Sarabandes*, sempre poètiques, ofereixen la darrera oportunitat per a la serena introspecció en el centre de cada obra. Bach empra, en aquestes Suites, tres classes diferents de *Galanterien*. Les dues primeres, inclouen un parell de *Minuetts*; les dues següents, un parell de *Bourrées* i les dues darreres, dues *Gavottes*. Algunes contenen melodies folklòriques de gran encant. Particularment la primera *Bourrée*, a la núm. 3, mereix, amb tota justícia, la popularitat de que gaudeix. Una *Giga*, joiosa i optimista, en ocasions molt brillant, serveix com a peça final en totes les Suites. Ja sabem que quatre d'aquestes parts seran, passat el temps, les que acabaran evolucionant cap als quatre temps de les *Sonates clàssiques*: l'*Allemande* es convertirà en l'*Allegro* inicial (amb una introducció facultativa que farà el paper del *Preludi*); la *Sarabanda*, en el moviment lent; el *Minuetto*, en una forma quelcom més treballada i, posteriorment, en el *Scherzo*, i la *Giga*, en el *Rondó* final. Una diferència important entre el que serà la *Sonata* i el que és ara la *Suite* és, en aquesta, el sentit de monotonialitat entre tots els moviments, denominador comú que pot arribar a crear -de no existir un veritable contrast en el canvi de caràcter - una certa fatiga, després de tres o quatre peces, a l'auditor; mentre

que en la *Sonata*, sobretot considerada en un estadi quelcom avançat, existirà canvi de tonalitat entre els moviments i aquest serà un magnífic recurs de varietat i d'adequació a l'expressivitat pròpia de cada moviment per part del compositor.

Les tonalitats en les quals es desenvolupen cadascuna de les peces d'aquesta col·lecció de Suites són: La 1^a, en *Sol Major*; la 2^a, en *re menor*; la 3^a, en *Do Major*; la 4^a en *Mi b Major*; la 5^a en *do menor*; i la 6^a, en *Re Major*.

Un aspecte que no deixa de sorprendre, al llarg de tota l'obra de Bach, és el constructivisme al voltant d'una determinada mística del nombre i la situació privilegiada - herència encara del símbol de perfecció que representa la imatge de la *Trinitat* a l'Edat Mitjana? - del nombre tres. Ens trobem avui amb una col·lecció de *Sis Suites* per a violoncel, però és que la major part de reculls són pensats orgànicament en funció del tres, o consten d'un nombre de parts que són múltiples de tres. Així tenim les *tres Sonates* alternades amb les *tres Partites*, per a Violí sol, que prenen per aquest fet -tal com diu Günter Haubwald- una pulsació rítmica interna en alternança de canvi d'estructura. Un altre cas interessant és el que presenten les *Variacions Goldberg*, trenta en total; aquí Bach utilitza un Cànon en forma progressiva - a cada tres variacions, fins arribar a la núm. 30 amb el resum d'un *Quodlibet*. A la *Missa en Si menor* escriu en figuració *stilo antiquo* la núm. 3, 6, 12 i 24, seguint així un cicle en progressió geomètrica. No cal dir, doncs, que tenim 24 *Preludis* i *Fugues* en "El Clavecí ben temperat", encara que també es pot considerar com a divisió en 12 parts iguals de l'octava; que hi ha 15 Invencions a dues veus i 15 (anomenades també Simfonies) a tres; així mateix trobem 6 sonates en trio per a orgue, 6 concerts d'orgue, 6 Suites franceses, 6 Suites angleses, 6 Partites, per a clave, 6 Concerts brandeburgesos, etcètera. Entenem, doncs, que hi ha una constant constructivista - cosa molt pròpia de l'època - que, no obstant això, ve alimentada per una actitud simbolista que presideix, fins i tot en els més petits detalls, l'ofrena religiosa del seu art sempre "A major glòria de Déu".

Carles Guinovart i Rubiella

A finals de març i a principis de maig d'enguany, Carles Guinovart impartirà un curs intensiu sobre l'obra de J. S. Bach per a corda. Es tracta d'un curs de vint hores, en dos períodes (del 27 al 28 de març i del 8 al 9 de maig) en el Conservatori Superior de les Illes Balears. El nivell teòric dels participants haurà de ser del 5e curs de grau mitjà o professional.

Informació i matrícula: Secretaria del Conservatori.

Telèfon: 971 76 34 44, Fax: 971 76 31 89

www.conservatorisuperior.com

Josep Sureda Blanes (Artà, 1890 - Barcelona, 1984) *

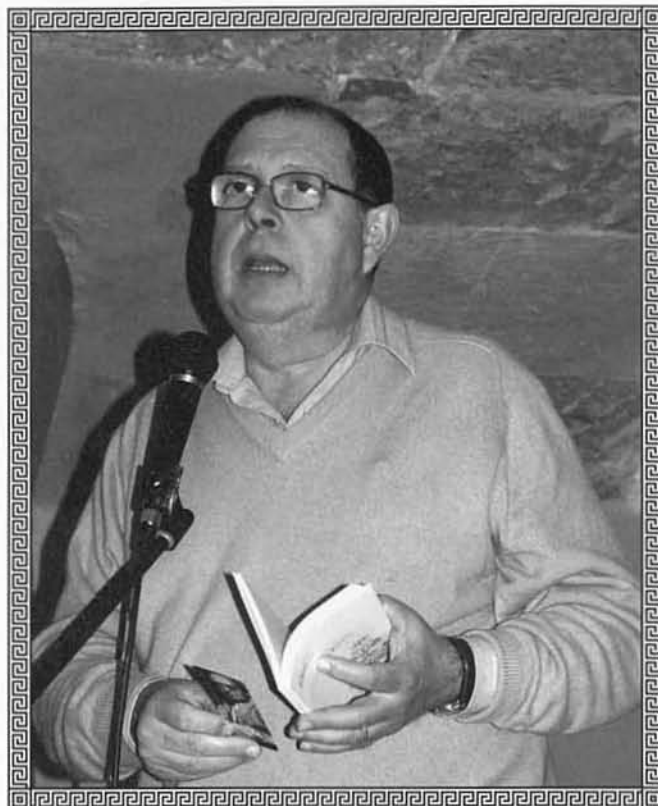
Estam reunits aquí per recordar un home que fou Doctor Honoris Causa de la nostra Universitat i que encarna millor que ningú l'arrelament a la terra i l'expansió de mires al seu voltant.

La seva tasca intel·lectual és d'una enorme amplitud. Conreà la ciència i la investigació en el camp de la Química Orgànica. Com a doctor en Farmàcia, treballà amb tres Premis Nobel de Química: a Munic amb Heinrich O. Wieland (1913-14), com a estudiant amb el professor Hermann Staudinger, a Zuric (1916), i també va ser condeixeble de Leopold Ruzicka, que va ser guardonat amb el premi Nobel l'any 1939 per la síntesi de la vitamina C. Josep Sureda Blanes treballà a la indústria, voldria destacar la seva feina feta durant molts anys a L'Agrícola Mallorquina.

Simultàniament, va escriure llibres sobre Història de la Ciència; la biografia del jove *Orfila i la seva època* tal volta sigui el més recordat. Aquesta feina va anar en paral·lel amb altres tasques de divulgació científica.

Però no atura aquí la seva obra, escriu assaig, investiga sobre la poesia del jove Costa i Llobera i és un dels creadors de la revista «La Nostra Terra» on es troba amb altres científics com Massutí, Guillem Colom i Darder. La seva prosa, segons el meu gust, és de les millors de la literatura catalana del segle XX, sols comparable, per a mi, a la de *Lloms Transparents* de J. V. Foix (un poeta que s'enamorava amb la ciència per cert). També, gràcies al seu coneixement de la llengua alemanya, tradueix l'obra de l'Arxiduc Lluís Salvador o enciclopèdies de Química Industrial com la Ullman

És, per tant, un diletant? No, jo diria que encarna l'home modern que s'enfronta amb la realitat que l'envolta, amb la màxima visió, per tal de comprendre-la. Segueix un model goethià. Potser hem direu que això ja no passa, que la feina és sempre massa feixuga... No és així. Aquest és un model que segueixen altres científics destacats com Jacques Monod, bioquímic descobridor de l'al·lostèricisme, -pel qual va merèixer el Premi Nobel-, i autor d'un assaig famós, *L'atzar i la necessitat*, -el títol sorgeix de la seva passió per la lectura dels filòsofs presocràtics- i el qual era, a la vegada, un violoncel·lista excepcional. Un home que fou capaç de participar en un programa de televisió popular de dubtosa estètica a fi de recaptar fons per a l'Institut Pasteur. O d'altres, com Roald

Àngel Terron, fotografia de Benet Bohigas (gener 2009)

Hoffmann, supervivent dels camps de concentració nazis, qui escriu teatre, poesia i que fou Premi Nobel per el seu desenvolupament de la teoria d'orbitals moleculars aplicada a la Química.

Es tracta de models que segueixen així mateix creadors de la paraula com el ja esmentat Foix, però també Claudio Rodríguez, per a qui la botànica, la zoologia i l'astrologia no eren alienes. Recordau, per cert, que Maria Antònia Salvà en la seva traducció de *Mireio* justifica certs noms d'animals i plantes citant sempre el nom linneà d'aquestes?

Aquesta exposició que s'inaugura és plena de molts més detalls de la biografia del mestre Sureda Blanes. El que jo vull dir ara és que, malgrat el contingut, això no és història: és un exemple viu del camí a seguir per als intel·lectuals, tant de ciències com de lletres, si és possible aquesta distinció, de la nostra terra.

Àngel Terron

* Paraules dites el 19 de Febrer de 2009, a propòsit de la inauguració de l'exposició *Josep Sureda i Blanes, científic i humanista* a l'edifici Anselm Turmeda de la UIB (Palma)

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

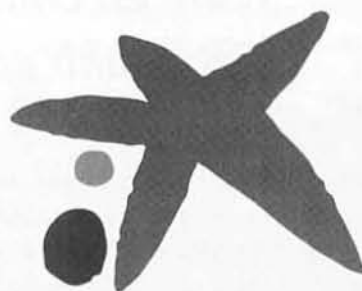
Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639-954223

S'Esclop, *Quadern cultural* no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció - que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai - hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà de signar, com a mínim,

un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, d. p. 07011, Mallorca, Balears.

S'Esclop, *Quadern cultural* surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

"la Caixa"

235 Oficines
al seu servici

L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici

Descripció de la sínia

Potser a ningú no sorprendrà, a hores d'ara, que comenci dient que vivim en defensa pròpia. L'entorn agressiu d'uns costums minvants, i d'una escala de valors a ran de terra, fan més necessària, si cal, la poesia. He dit necessària, i sóc plenament conscient que les necessitats són ben unes altres, imperioses com mai. Lluny de contradir-me, per qui ho vulgui entendre, és necessària per tota aquella mena d'esperits inquiets amb el seu interior, no per aquells que enlluernen amb la façana i quan diuen una paraula que pretenen missatge, sona a eco, que té la seva virtut en la buidor no en la permanència. Així, també és veritat que el poeta queda reduït en el seu illot expulsant el magma de la seva mala llet i els seus dubtes i que aquest magma molt poques vegades supera la mínima extensió d'un mateix i o dels amics més incondicionals. Fins aquí, la normalitat. Però no deixa de ser, en el fons, un acte de vanitat tota edició d'un llibre? Si l'origen primer és la necessitat, i aquesta ha estat satisfeta amb la redacció, podríem establir, doncs, la certesa que tot pas poste-

mera dels seus escrits; una matèria personal i intransferible, amb marcats tempteigs amb la tragèdia (personal i col·lectiva) derivats de profundes i perilloses incursions introspectives que generen sentiment, ja que assoleixen el bessó, nucli originari de l'ésser, i copen la veritat, que com sabem per experiència, la major part de les vegades és dolorosa. Què hi cerca, doncs, el poeta entre aquests paranys irresoluts d'entranyes, conscient per endavant del possible dolor que l'espera? Originàriament no cerca el dolor, cerca la veritat. Allò que realment coneix és la seva recerca, i que aquesta porta al dolor com a conseqüència. I tot poeta que cerca, és perquè encara segueix viu, sense importar-li el resultat final, malgrat en l'intent li vagi la vida. Tenen la gosadia de despullar-se fins a la sang davant nosaltres, una nuesa, val a dir-ho, no sempre agradable ni de passarel·la, tenyida de misèries, però com hem dit finalment honesta. Ens podem demanar, pot mentir un poeta? Certament, com ho pot fer el vent o una pedra, arrecerant-se en in comptables capes, supèrflues totes elles. El poeta només pot mentir-se a ell mateix. Inventar-se una biografia torturada

“Estic en contra del fet que s'anomeni al fet poètic amb epítets més o menys marginals”

rior és sobrant? No del tot, la poesia, malgrat el que diguin, és art. I aquest, per pròpia tarannà, vol ésser compartit. Estic en contra del fet que s'anomeni al fet poètic amb epítets més o menys marginals, perquè fer-ho, confirma que no s'ha acabat d'entendre quina és la seva comesa, quin el seu objectiu en una societat desbruijolada i que no entén la importància (o el que és més greu) el significat i significació de certs actes impossibiliten tot intent racional de diàleg. Com xerrar amb les parets, em deien a mi de petit. La realitat és molt pitjor. Perquè jo he vist, per a la nostra desgràcia, que a diferència de molts humans algunes parets tenen sentiment. Així el poeta és illot, però també satèl·lit quina òrbita és sempre la mateixa, una bístia que enrevolta, dia rere dia, constant, una sínia. Però com n'és de bella la rutina. Aquestes persones ens ofereixen el millor d'ells mateixos, i sense entrar a valorar-ne la qualitat, ens ho ofereixen per la seva honestat. Ens va enganyar a tots Fernando Pessoa amb la seva famosa màxima o vers “El poeta és un fingidor”. No es referia, potser, al poeta en termes generals, sinó a ell mateix. És a dir, jo, el poeta Fernando Pessoa, sóc un fingidor perquè fingesc fingir. Els poetes no tenen biografia, són la matèria pri-

per donar-li més literatura a la vida (com si aquesta no és bastés per si sola a l'hora d'escriure els seus guions), engrandir la seva pena amb versos febrils i arravatats. En tota aquesta funció patètica de biografies fictícies i capes grolleres, hi nia un substrat del real. El poeta parteix d'uns principis viscuts o almanco, i tampoc em sembla deshonest, sentits, tot i que sigui per persona interposta.

Conscient de tot això, Jaume Mesquida és un poeta que beu de les fonts de tota la poesia, quin únic límit serà la mort, bé física o de la seva innata curiositat sempre insatisfeta. La seva és una llarga trajectòria apassionada amb la paraula poètica, amb una vintena llarga de títols i el festeig constant de llengües, catalana i castellana, en les que excel·leix en ambdues per igual. Cap territori no li és vedat: des del haiku, el sonet, el poema en prosa, vers amb mètrica, vers lliure...

És molt freqüent sentir com se l'acusa de fosc o trist (quan un poeta escriu com en Jaume, no hi ha lloc per al retret, es passa sempre directament a l'acusació directa, símptoma inequívoc que aconsegueix sacejar la consciència). És possible que ho sigui fosc, també trist. Però ens inclinariem més per definir-lo com un

poeta elegíac, que conté a petites dosis aquestes dues circumstàncies, però que evidentment té molts altres components i no és tan reduït en el seu significat. I perquè escriu Jaume Mesquida? Ja ho he dit: per necessitat. Perquè rere aquesta façana dura, incorruptible, s'hi amaga una d'aquesta mena de persones, com molts de nosaltres, que ha de sortir cada matí de ca seva amb una brúixola a la butxaca per pal·liar la seva circumstància de desnortat. Perquè escriure és la seva llibertat, la seva manera de dir basta; el seu medicament i la seva teràpia. Perquè l'apassiona el fet de viure però no li agrada la vida.

En Jaume és purament visceral, instintiu, i és humà (que també inclou ser fosc i trist) perquè té por. A què? A la mort, indubtablement. I tots aquells que diuen no tenir-hi por, és perquè crec no són plenament conscients del què significa (o no ho volen saber) o al contrari en són massa conscients. Por a la mort, però també al camí que li queda fins arribar-hi, a l'estat, tan físic com mental, en com hi arribarà. Els seixanta anys reposen sobre les seves espatlles i els seus ulls massa avesats (no quedava més remei) a les constants nebuloses de serradís i renous poc poètics de les màquines i amb el paisatge una mica limitat dels locals petits i les naus industrials. Aquí s'ha format, lluny de corrents literàries (la única corrent que coneix és la que passa per les portes mal tancades) i amb la guia de la seva pròpia experiència personal. Amb tot, no freqüenta males companyies: Roberto Juarroz, Octavio

Paz, José Àngel Valente, Antonio Gamoneda, José Watanabe...

En Jaume m'escolta sempre amb la paciència d'un amic i la condescendència d'un pare, quan encara a la meua edat passeig una innocència amb canes, i ell em mira amb la mitja rialla de qui ja hi ha passat mil vegades. I aquest tarannà és el mateix que aplica als seus poemes, quin símbol de la mitja rialla (diguem-li experiència) suggereixen i diuen més, per tot aquell que ho vulgui veure, que un grapat de versos clars. Exposa, però mai no explica. Descriu, però mai no adoctrina.

No he oblidat que avui havia de presentar un llibre de Jaume Mesquida, però he omès conscientment el meu deure. Només volia dir que l'art (en totes les seves vessants) és alguna cosa més que quatre arpegjats: és trasbals, comunió, saviesa, plenitud, religió, fe, superació...

No existeix la poesia bona o dolenta. Ni els poemes bons o dolents. Només hi ha una classe de poetes, els altres no ho són. Per tot això, gràcies poeta.

Antoni Xumet Rosselló

Eu Moll, 15 de gener de 2009

Presentació de *Surant entre mots* de Jaume Mesquida
«Premi Lloseta de Poesia» 2008
a Llibreria Àgora (Palma 15-01-09)

Fotografia de **Magdalena Vidal**: *Barca* (Es Portitxol, tardor de 2008)

UN SÒMINES CONTRA LA METÀFORA

Glaceres
dels gossos (la república dels)
i doncs
tot amb tot
ací m'atura
la baixúrria
als punys
dels pantalons
i a poc a poc ja ho he dit tot
la llesca
de cadires
pecat concebut (ensopega)
a l'assut
on no n'hi ha pas per tant
per a tants de padrins
cinc per quatre
fadrins
o conseqüències
del glaç
al punyal.

OH!

L'origen de l'espècie d'ells
i tu hi aniries caminant
amb una mena de
com si no res
al bell mig de la sala
o bé
com si fos el buit
el ball hi esdevenia estàtic
mira que plou
i que hi he dit personificat
i a tu què te'n sembla
la fusta
l'ogre
sí la fusta justa
au va
mentre
hi ha
el buit
amarat del camí
de tirar enrere.

I QUÈ ME'N DIUS, ARA?

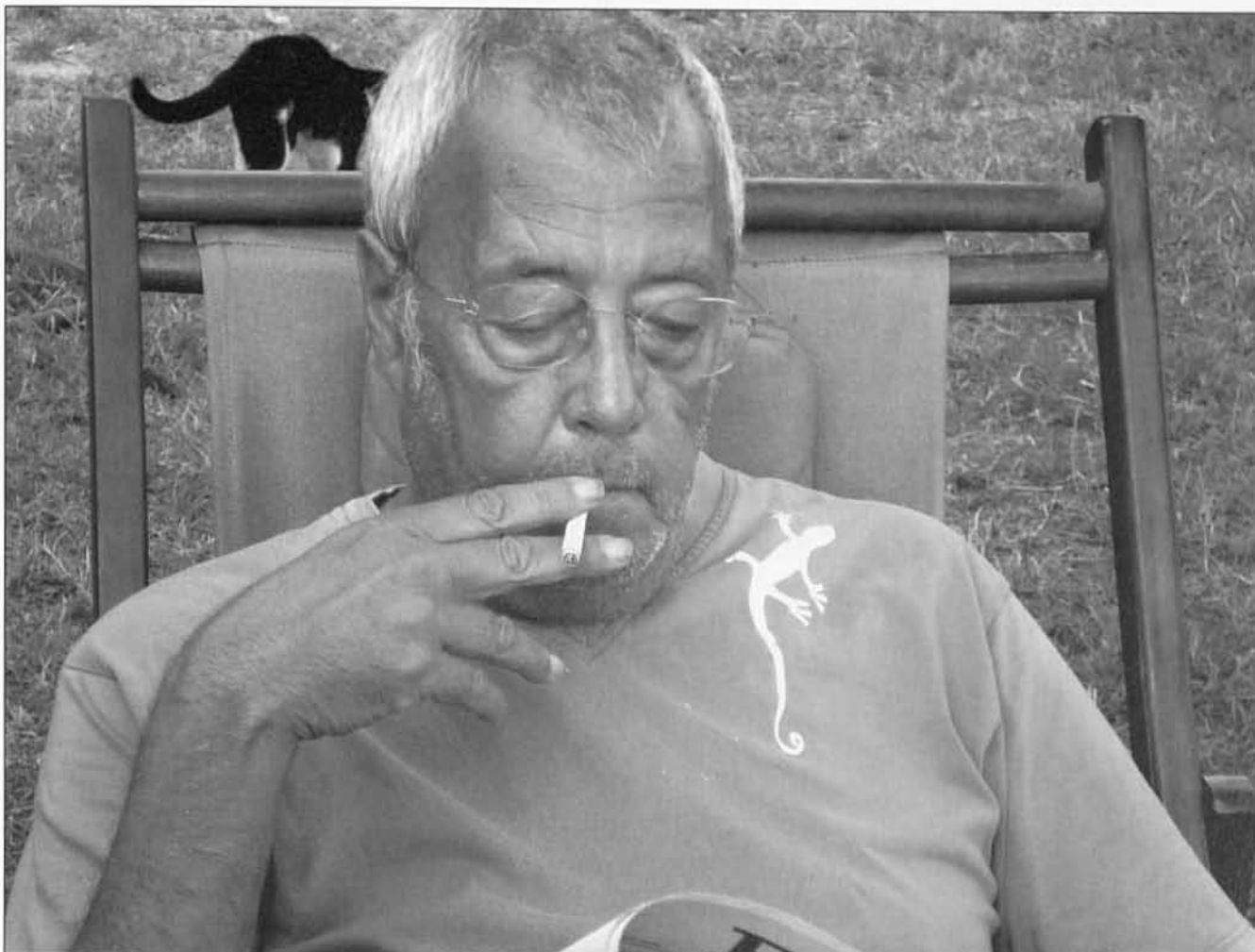
Fareu allò que voldràs
amb el gland brut de sang i d'excrement
el dia que vindrà
els animals antics es grataven tot corrent
quan l'ordre del producte
al catau de les atmosferes,
no n'alterarà pas els factors,
del ferro que fem servir de maneta
per engegar l'enveja.

MINUT DE L'HORA DEL DIA
DE LA SETMANA ANGLESA

gotum
de ple
i tot per tal
d'agafar oli
m'ensumo
l'empenta inútil
amb pega-
ment un
de fe
a les branques
de fidelitat
s'hi torna
amb infàmia
fes el que vulguis
l'home aquell
hi és retrobat
allò que ungleja
amb diàstole
pedregada
taca l'índole
ni tap de la banyera
que no rutlla pas
car se'ls desviu
com si els fos
un càstig
flabiol d'excusa

ADVERTIMENT

Inaugurat
un mite ben i ben arrelat
un pegot
del món literari
infatuat
era el de la immortalitat
amb un got
per ser recordat
al pedrum
com més millor
enganxat
ja mort
al pegot
per mor de l'obra pròpia
inaugurat.

De la diversitat de gèneres que ha practicat, ell mateix n'ha dit: «*És una dispersió molt aparent. A més de poesia, he escrit assaig, textos sobre artistes... Però realment és assaig o crítica? O és poesia, o una mena de poesia teòrica. La meua anomenada novel·la «La fi del món» és més aviat una antinovel·la. Potser la gent que diu que jo no faig poesia tenen raó i és antipoesia. I tanmateix l'antipoesia també és poesia, tot i que tampoc no s'ha d'institucionalitzar l'anti*».

CARLES HAC MOR (Lleida, 1940) va fer estudis de Dret, Filosofia i Lletres i Periodisme. De les seves obres en poesia i narració, pel seu caire no naturalista, destaquen, potser: *Tu'm és no'ms / Desig-enuig / Escalaborns* (Barcelona, 1977), *Anar i tornar* (Barcelona, 1979), (amb Eugènia Balcells), *Agoc* (Barcelona, 1981), *De tranvía* (Barcelona, 1983), *Un pedrís de mil estones* (juntament amb Ester Xargay, Tarragona, 1993), *S'ha reventat l'hospici* (Barcelona, 1992) i *Fer safor* (Barcelona, 1999).

Ha conreat gèneres d'invenió personal, com ara l'escalaborn, la paraparèmia i l'hiposeptimí. Entre 1973 i 1975, practicà l'art conceptual amb el «Grup de Treball». Al llarg dels anys setanta i vuitanta, fou cofundador les revistes d'art i poesia «Tectual», «Ampit» i «L'avioneta», i també n'impulsà d'altres. Ha col·laborat en realitzacions cinematogràfiques, i en revistes, així com en els periòdics «El País (Quadern)» i «Diari de Barcelona», «Diari de Lleida» i «Segre». Fou guardonat amb el Premi Espais a la Crítica d'Art 1988, ha escrit nombrosos textos per a catàlegs d'exposicions, practica l'acció artística, i ha escrit les novel·les *La fi del món* (Barcelona, 1994) i, amb Ester Xargay, *Carbassa a tot drap o Amor lliure, ús i abús* (Lleida, 2001). I així mateix, ha fet exposicions d'art i ha publicat assaigs sobre teoria de l'art, com *Ut poesis pictura* (1988), i de les lletres, com *La comèdia d'un incest* (1989). Hac Mor ha continuat la seva obra amb *La mà a l'ombra* (1990), *El desvari de la raó* (1995) i *Epítom infra nu o no: ombres de poemes de Marcel Duchamp* (juntament amb Ester Xargay, Lleida, 1997), *Hi ha un diari sota l'estora* (Palma,

Mallorca, 2000), *No em cap al cap* (Palma, 2001), *Cabrafiga* (Vic, 2002), *Metafonia (Deslectura de Paul Celan)* (Barcelona, 2003), *Ad libitum* (Girona, 2004), *Ho he fet fer* (Vic, 2005), *Zooflèxia* (juntament amb Ester Xargay, Barcelona, 2006), *Coma induït* (Vic, 2007) *Enderroc i desconstructió* (Tarragona, 2007) *Fissura* (amb Nora Ancarola, Marga Ximénez i Ester Xargay, Barcelona, 2008). Algunes de les seves obres dramàtiques han estat representades, i també ha escrit guions televisius, com *La donzella de la costa de Llevant* i *Càpsula poca-solta*; i ha escrit i coescrit guions de cinema, com ara *És quan dormo que hi veig clar* (amb Jordi Cadena) El 1998, rebé el premi Joan Fuster d'assaig pel llibre titulat *Despintura del jo* (València, 1998). Amb *M'he menjat una cama* guanyà el Premi Literari de Cadaqués-Rosa Leveroni de poesia, (2003). El seu darrer llibre és *Himnes de no-ésser* (Barcelona, 2009). Obres seves s'han traduït a l'alemany, l'anglès, el castellà, francès, italià i suec; i ell ha fet traduccions del francès al català.

R.

L'INSTANT EN PUNT

Temps ha que la fortuna
em baixés del cel per caçar-la
al vol en caure-hi a cegues volto
alçàries que a pols em ponderen
i per poc que em deslligi del tot
la pedra del coll al pic d'on per si caic
no caic m'assec ben cauta
en treure el cap a frec del cel
d'una roca volada bo i fent-me creus
en el penya-segat on em desplomo
per quelcom insegur
que m'arrossega la corpenta
en l'abisme que m'arriba a l'ànima
i que s'omple fins i tot de mi en avall
inanimat on ingràvida llueixo
sorpresa dins la mar
al barri feréstec del cert presa
sóc de l'angúnia per les xarxes
on l'oneig tensa les sogues de l'espant.
Que en són d'estranyes i sinuoses
les vistes quan hom hi acuita els llamps!

SI CAL...

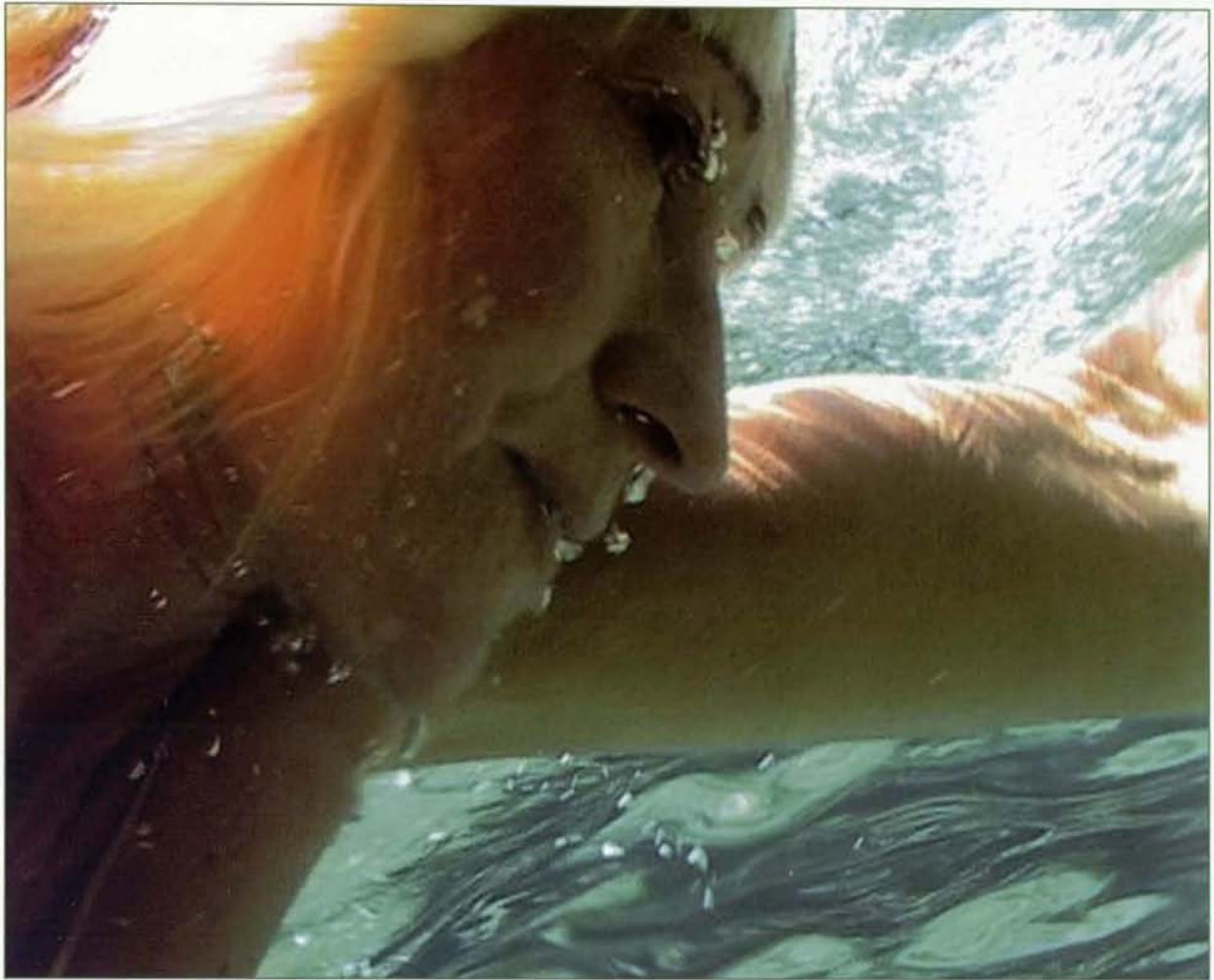
De saber l'oci és regat i meu és
el delit d'ocupació estesa de verd
poma i queixalada fresca transparència
fàcil de tenir-ne cura car si mai mal
no em cal llum intensa sinó que m'entri
per la fulla. Sí, defujo l'aire de tempestes
seques lliçons de reg als parterres ovals
de pensaments vellutats d'or i sang vius
colors principals en corol·les de cinc pètals.
Jo de violeta fosc estic faltada i rica
sóc d'adob per a un text de conreu
com a motiu en test de cultiu.
Reverència mística amb dutxa de jardí
on pugui rebre el sol com cal.

Ester Xargay, fotografia d'Elena Porteros (2008)

Ester Xargay

Autoretrat, Ester Xargay, (fotografia des d'un fotograma de vídeo, 2008)

MARINA EN SEXTINA

Salpa amb mareig la pintura
entre neguits porpres escup el dubte
llum indecisa que taca la mar
naufregi en feixos auris des del sol
càlids i frescs descomposts en l'atzur
blaus que s'ofegen en la sang dels verds

Redempció o mort dels verds
ressonen els maragdes en pintura
amb crestes abrandades per l'atzur
en l'escumosa ascensió del dubte
trasbals amb què davallaran al sol
blancs fins foscos colors del vi al mar

Formes èbries del mar
desllorigades defugen els verds
pel blau marí voluble sota el sol
núvols al regne albi fort en pintura
la gravetat es condensa en el dubte
i s'esmunyen com peixos dins l'atzur

Traços vaguen per l'atzur
sondegen els topans lírics del mar
ratlles onegen del sentit al dubte
marors d'icones marginen els verds
per contrastos que dicta la pintura
l'artista deixarà els colors al sol

Llenç blau cel al si del sol
magma pictòric miratge d'atzur
pèlag esbós d'immensitat pintura
de pinzellades amb flaires de mar
pigments orgànics de matisos verds
hi llambreguen claroscurs al dubte

Al port no hi roman cap dubte
s'omplen paranys d'aventures al sol
a la natura plàstica dels verds
on creuers cerquen recers en l'atzur
molts moviments ocults al fons del mar
creen mareig navegant en pintura

La pintura sorgeix al sí del dubte
com mar de permutacions al sol
car en l'atzur s'amaguen tots els verds

Ester Xargay

(Inèdits)

S'Esclop

Quadern cultural 44

TOLO BAUZÀ: *Roselles* (2008)

